

Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) 10

Ladislav Hejdánek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 3. 5. 1988

◆ private seminar, Czech, origin: 3. 5. 1988

Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) 10 [1988]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1988-05-03 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (14)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Pokračování 3. 5. 88.

Hejdánek: No a to je skutečně, na tom něco je, že vůbec mimořádné kvality, taková genialita ve filosofii jsou pochybné po mnoha stránkách. Nejenom tohle, to je jedna věc. Ale třeba na Patočkovi bylo vidět, jak strašně celý život zápasil s tím, že měl takovou obrovskou duševní kapacitu. On zaprvé měl fantastickou paměť. Což já mu vždycky se zelenou závisí záviděl hrozně, protože on nosil v hlavě takových věcí, to je neuvěřitelné, co všechno byl schopen, když šel třeba do nějaký diskuse, tak najednou on vyhrabal z té paměti věci, o kterých neměl tuchu, že je tam má. No, prostě nikdy to tam nedával. On se to neučil, nememoroval. On přečetl rychle knihu za dva za tři dny a pak byla diskuse po půl roce o něčem a on takřka citoval. To u Patočky nikdy... takovým možná moc silně řečeno bohorovným způsobem mu to připadalo tak směšný a přiblblý, jak jsem si furt dělal výpisky. On si to prostě pamatoval, na co potřebuje výpisky. A tahleta... to je cosi fantastického, ale zároveň, jakmile chtěl... jakmile někde vystal problém, tak mu naskakovaly desítky způsobů, jak to někdo někde řešil. Pak myslet po svém je pro člověka, kterej toho tolik pamatuje, takřka vyloučená věc, poněvadž okamžitě spadne při každým kroku spadá do nějaký vyjetý koleje. Udržet svou nějakou... to je hrozný.

Mimochodem, tohle platí teda... proč největší vynálezy dělají ty moderní fyzici do třiceti let nebo říká se do pětadvaceti? No, protože ty starší toho vědí daleko víc a neodvážej se prostě těch bláznivejších teorií nebo hypotéz, který dělají ty mladý, z blbosti, z takový naivní blbosti. Prostě jim to je fuk ještě, že jo. Pač taky jsou neznámý, tak ostuda nic neznamená, kdyžto když je někdo už bůhvíkolikanásobnej laureát a já nevím čeho a univerzitní profesor a má generace studentů a tak dále, tak teď udělat nějakou blbost, aby byl při ní přistižen, je hrozný.

No, tak paměť se pěstuje. Když se udržuje paměť, víš, tak ona se musí udržovat tím, že se s ní pracuje.

Jiný hlas: Protože to jsem si taky uvědomoval, když jsi říkal, že on si nepotřeboval dělat poznámky, protože si všechno pamatoval. A taky se ho přezkoušel za čtrnáct dní, co říkal včera, co říkal včera v hovoru, ale dneska mi to vypadlo, když to nevím a poznámky nemám.

Ta další věc je závažná, že jo, velice. A je zase řečena tak, že to je jakoby hra se slovy. *Nicht die Reflexion um sie zu vernichten, sondern um sie zu überwinden, dadurch dass sie sie selbst grenzenlos fortziehen und beherrschen.* Čili ji nechťj zničit, chtějí ji překonávat, chtějí ji naplnit a ovládnout. A teď je ta druhá věta a mně se zdá, že to teďka... teď mi tady vypadlo to slovo, v čem a to důležitý, to médium. Kde je to médium? V čem máš médium? *In ihrem Medium*, v jejím médiu. No, až na konci až. Jo, tady ho vůbec nemůžu najít. Už se to vytratilo, spíše v jejím médiu. Tady jsem se musel kouknout. Člověk nemůže, aniž by se sám ztratil, jít zpět do té bezreflexní nebo nereflektované bezprostřednosti, nýbrž může jen tu cestu jít až do konce, a aby... nebo jo... místo aby ta reflexe propadla, spíše v jejím médiu přišel na základ sebe sama. Hele, ono to tam vypadlo. No a takže aby místo upadnutí do reflexe... a ty tam máš do reflexe, a tady je propadnout reflexi. To není totéž.

Hejdánek: No jasně, to je něco jinýho. To je podlehnout reflexi. To znamená... ne že bych to doporučoval přeložit, ale to *verfallen* něčemu propadnout, jako podlehnout tomu. Propadne alkoholu.

Jiný hlas: Tak podívejme se na to, co tam je. Jo, spíše v jejím médiu přijít na základ sebe sama. A třeba takový to „bez toho, že by sebe pozbyl“ je „aniž by ztratil sám sebe“, že? „Aniž by se ztratil“, to je špatně, „sám sebe“, to tam musí být. Kde to je zase? To je hned na začátku. Člověk nemůže, aniž by ztratil sám sebe, se nemůže vrátit k nereflektované bezprostřednosti. Ještě nereflektované. Tam je, která je bez reflexe. No, to je prostě... ale lepší je to „nereflektované“. Nýbrž může jít pouze cestou do konce, aby místo upadnutí... no a to taky, jít cestu, podívejte se...

Hejdánek: Nemůžeme jít cestu, to nejde. Čili může jít tou cestou až do konce, že?

Jiný hlas: Aby místo propadnutí reflexi... no a zas upadnutí, je lepší teda to sloveso, že? Místo aby propadl reflexi. Čili místo aby... to nenavazuje na tu předchozí větu, pozor.

Hejdánek: Jo, ta spojka „aby“ tam navazuje na tu předchozí větu, to spojuje s tím namísto... místo aby.

Jiný hlas: No tak bude „místo aby propadl reflexi“, spíše tou cestou až do konce, aby místo propadnutí... no tak se tam nechá „propadnutí“. Propadnutí reflexi přišel spíše v jejím médiu k základu.

Hejdánek: A to ne příčinu, že jo, *Grund*, nýbrž základ. K základu, že přišel spíše k základu sebe sama.

Jiný hlas: No, čili k věci. Ještě snad tam to obracejí na začátku, že se neobracejí proti reflexi... to *anggehen* je, jako že se mě to dotýká, čili *das geht mich nicht an* nebo *das geht sie nicht an, was geht es ihnen an* a tak dále, co vám je do toho. Takže je to trochu silně říct, že se obracejí proti reflexi.

Jiný hlas: Nemají nic proti reflexi?

Jiný hlas: Jako zabývají se reflexí ne proto, aby ji zmařili, nýbrž aby ji překonali. Ten smysl toho má, že „zabývají“ není ono, ale jako přistupují k reflexi. Pouštějí se do reflexe. Já nevím, jestli možná, že to tak důležitý není.

Jiný hlas: Já bych to tam, to „proti“ v té první větě, nechal, protože to tam má smysl v té výstavbě toho souvětí. Že nějakým způsobem by tam mělo být, že vlastně z těch předchozích odstavců bychom se mohli domnívat, že se proti ní obraceli. Takže nějakým způsobem tohle by tam mělo být zachováno, nejen že k ní přistupují a nechtějí ji zničit, to by pak nebylo motivované. Musí se právě říct: jdou nějakým způsobem, jako jsme to slyšeli dřív, proti ní, ale nechtějí ji zničit, nýbrž a tak dále.

Jiný hlas: *Fundament* má taky... já nevím, co je *anggehen gegen* co.

Jiný hlas: Ono *gegen* totiž jenom přeneseně znamená proti. To může znamenat jako oproti nebo ve vztahu k. Když jdu někomu naproti, tak je to *jemandem entgegen*, což není proti němu. To je jako jít vstříc, není to výslovně ve sporu. Já bych řekl, že tady to bude obtížné to vystihnout. To by se muselo dlouho odpisovat. Možná nejdou naproti reflexi, nebo nejdou reflexi naproti, aby ji zmařili.

Jiný hlas: To tam ale nemá žádný smysl potom v tom textu. Nechme to, já jsem si tam dal otazník, nechme to.

Hejdánek: No ale co tady k těmhle vypovídáte, že chtějí překonat a překonat čím? Naplněním a zvládnutím. To by bylo dobré.

Jiný hlas: A pak je tam ta věta, že člověk nemůže, aniž by sám sebe ztratil, se vrátit do té bezprostřednosti a tak dále. Ale jít až do konce tou cestou, nepropadnout reflexi, ale v jejím médiu přijít k tomu základu. Tak ten základ je něco jiného než reflexe?

Hejdánek: No, to je pomocí té reflexe se dostaneš k tomu základu. Ano, ale ta důležitá věc je tato, že reflexe sama k žádnému základu dojít nemůže. Pomocí reflexe můžete dojít k základu, který máte. Když ho nemáte, tak k němu nedojdete, protože reflexe vám ho neudělá. O to jde.

Jiný hlas: No ne, tak to znamená, že ten základ máme, ne že ho nemáme.

Hejdánek: No prostě když ho nemáte, tak vám ho reflexe neopatří. Reflexe má smysl jedině, když ten základ máte, ale ten základ není součástí té reflexe. Jenom tím zvládnutím, pouhým zvládnutím té reflexe...

Jiný hlas: Jdeme prostě někam, podkopáváme se reflexí dál a dál, jdeme tou cestou až do konce a narazíme na základ. Tady je důležité to, co jsem chtěl říct, že je tady dáno něco protikladného vůči tomu propadnutí, to znamená, že my tou reflexí, že ji musíme nějakým způsobem manipulovat a zvládnout. Ta figura, o které jsi tu mluvil minulý týden, ta figura toho, že právě tím stálým kladením otázek vznikne něco nového. Tady taky on říká: když dojde tou reflexí až do konce, tak se dostane k nějakému základu. To je ta figura, která tehdy v těch třicátých letech byla dost ve vzduchu.

Hejdánek: Ale jděte, reflexe až do konce nemusí znamenat jí propadnout. V těch třicátých letech v podstatě jde o Kierkegaarda, čili to je o kolik desítek let předtím. A ten Jaspers jasně říká, když posuzuje kriticky Kierkegaarda, že ta jeho reflexe byla *bodenlos*. A říká to v těch třicátých letech nebo čtyřicátých potom v tom druhém vydání, že Kierkegaard je *bodenlos*. No tak to je otázka. *Boden* je něco jiného než *Grund*. *Grund* je tvůj, *Boden* je potom to, po čem chodíš.

Čili to je bezzákladnost, bezdomoví. No to jsou dvě různé věci. Ten základ je tvůj, ten když máš, tak tě ho ta reflexe nezbaví, když ho máš. Kdežto ta reflexe sama je *bodenlos*. Čili jde o to, že to očekávání, že

pouhou reflexí dojdeš k něčemu, je nesprávné. Ta reflexe je nástroj. Řekněme takto: když jsme se zabývali tou filosofickou vírou Jaspersovou, nebo vůbec otázkou víry za pomoci toho Jasperse, kterého jste nikdo nečetl skoro, tak tam se ukazovalo přece naprosto zjevně, že samozřejmě filosofii víru je možno podrobit reflexi, že je to zapotřebí. Ale že sama ta reflexe ještě není víra a že to je pouhý nástroj myšlenkový, jak objasnit, co to vlastně víra je. Ale ta víra se nestaví tím, že se o ní poučujeme nebo že prozkoumáváme, co je, to ještě vůbec neznamená, že ji máme a to je tady ten základ, který se nesmí chápat jako *Boden*. Víra není žádný *Boden*, po kterém chodíš.

Jiný hlas: To je něco, co máš, nebo nemáš.

Hejdánek: Není pravda. Ale člověče, to není, na čem stojíš. Právě jde o to, že to je jenom metafora, to „na čem stojíš“. Fakt je, že stojíš na něčem, co ti nikdo nemůže vzít, kdežto půdu pod nohama ti kdykoliv může někdo vzít. Ale tvůj základ ne, to bys pak nebyl ty. Půda se může kdykoliv ztratit, nebo ta půda může být jiná.

Jiný hlas: A teď zkus tuto myšlenku do toho vnést. Tedy marginálně, nebylo to hlavní téma, ale šlo mi o tento problém, co mimo jiné v té sokratovské reformulaci ten Sokrates dělá, když pořád ty otázky...

Hejdánek: Já jsem si to vyposlechl, pak jsem to ovšem velmi narychlo a ne nejlépe...

--- (1988-05-03 Jaspers, *Vernunft und Existenz* (čtení) (14)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Zaujalo mě, že Petr v podstatě, zejména v té diskuzi ke konci, takovým až velmi tvrdým způsobem odmítl to sokratovské tázání, což mi připomnělo ten tvrdý soud Rádlův, který se ovšem týkal toho, jak se choval Sokrates před soudem. Ale nepochopil jsem dost dobře tu podstatu věci. Zatím jsem u zcela jenom povrchu a zdálo se mi to spíš zajímavé než podstatné. Takže když mi teď ukazujete na to, že tam tenhle moment taky byl, tak si to budu muset znovu poslechnout.

Jiný hlas: Ale je tam opravdu jenom jako pobočná vsuvka v souvislosti právě s tím sokratovstvím, jak je s těmi jinými výklady, o které tomu Petrovi vlastně jde. S těmi výklady, které on i výslovně během té přednášky opíral, tak na ně jenom upozornil jako na výklady odlišné, to je snad v té páté kapitole. A tam právě při té příležitosti zmínil tohle pojetí, které říká, že ten problém smysluplnosti toho, co ten Patočka říká, je podobně hrozně tenký led, jako ten, na kterém jste se teď octli vy dva s Honzou. Totiž ten hrozně tenký led, zda právě je to, k čemu se v tom tázání dochází, právě něco jenom takového jednoduchého, té reflexe eventuálně, jakého to je rázu a jestli to z té reflexe pramení, nebo jestli ne. Ten Patočka tam výslovně říká něco hrozně podobného, proto jsem si na to vzpomněl, co jste teď řekl vy, že to není něco, co by se tím tázáním vytvářelo. Že to právě musí být už tady předem.

Hejdánek: Patočka neříká, že se to vytváří. Ne, ne. To je to... Moment, a konkrétně v čem to je?

Jiný hlas: Petr to citoval ze specifických essays, ale vlastně ta myšlenka je třeba z toho *Sokrata* nebo tak. Ta myšlenka byla takhle: že člověk se stane tím, po čem se táže. Takhle to formuloval v těch essays. Totiž tam nebylo řečeno, víš-li, tážeš-li se po moudrosti, staneš se moudrým tím tázáním. Ale takhle interpretace možná právě je ta, která trochu setře tu jemnost myšlenky, tak jako se teď stalo, že se setřela jemnost tvé myšlenky. Já si myslím, že takhle to asi není takhle jednoduché. No ale to je jedno, to byl jenom upozornění na souvislosti. Nechtěl jsem to rozvíjet dál.

Jiný hlas: To bylo někde na přechodu mezi těmi dvěma referáty, o kterých jsi chtěl. On tam slibuje na začátku, že řekne literaturu, ze které to je, a pak ji neřekne. *Pardon, Vom Ursprung und der Obszönität des Fragens*. On tu knížku pak tady předváděl. Jo, aha, tak tam to prostě není. To možná ještě v diskuzi, to jsem nedoposlechl.

Hejdánek: No, tak teď, Honzo, ty jsi vlastně uspokojen, tys teď řekl, že tohle je důležitý odstavec, a k tomu jsi nic neřekl. Nechceš k tomu říct teda, v čem si myslíš, že je něco, čím bychom se měli zabývat?

Jiný hlas: Když k tomu něco řeknu, je jen to, že člověk má na první přečtení pocit, že tomu dobře rozumí. A jen se mi zdá, že čím déle nad tím dumáš, tím hůře rozumíš. Tady je například jít tou cestou až do konce. Ta cesta reflexivní vede podle toho tady bezpochyby k základu. I když tady je jít tou cestou až do konce, ale ne se ztratit v reflexi.

Jiný hlas: Ne, tam mu nejde o to jít tou reflexí do konce, tam jde o to, aby ji ovládl. Jemu jde o to reflexi

ovládnout a tu reflexi ovládne takovým způsobem, že ji v podstatě, jak tam říká, *grenzenlos* uskuteční. On ji *grenzenlos* uskuteční a pak ji ovládne.

Jiný hlas: Jenže když ji *grenzenlos* uskuteční, to znamená, že ji nemůže nikdy uskutečnit docela, protože to nemá žádnou mez. To je právě *grenzenlos* znamená tedy *bodenlos* zároveň. Ta reflexe sama, tou nemůžete nikdy dojít ke konci.

Jiný hlas: No samozřejmě, o tom jsme se tam jednou bavili, jak to s tou reflexí je, že tam dojde potom najednou k nějakému takovému skoku a ten člověk se dostane úplně do jiné situace.

Jiný hlas: Když tady říká to *grenzenlos*, tak to neznámá, že ji celou obsáhne, nýbrž že se nezastaví před žádnou hranicí. Tys řekl ji naplnit *grenzenlos*, tak tam můžeš... No, no.

Hejdánek: No a to *beherrschen* po mém soudu, to tam je právě, já to chápu jako zdůraznění toho prostředkového nebo nástrojového charakteru reflexe. Ovládnout můžeme pouze nástroj, nikoli cestu. Cestu nelze ovládnout. Ovládnout můžeme nástroj.

Takže ten důraz bych viděl v tom, nebo ten smysl tohle bych viděl v tom, že reflexe nám nikdy nepodá nějaký objektivní výsledek, že to je pouze nástroj v naší ruce, kterým něčeho máme dosáhnout, a tedy který má jakousi omezenou funkci. Ne ve smyslu, že by byla ohraničená ta funkce, že by někde měla hráz a pak už se to... Prostě třeba sekyrky nemůžete použít ke krájení chleba. Takže tam jsou určité hranice, které nelze překročit při používání nějakého nástroje. To není tak s reflexí.

Reflexe žádné takovéhle přirozené hranice nemá, že by se už nehodila. Ta se hodí na všechno. V tomto smyslu je *grenzenlos*. Ale zároveň je *bodenlos*, to znamená, ona sama k ničemu nedovede. Čili to rozhodující se stále musí stávat nebo odehrávat mimo reflexi.

Jiný hlas: Já jsem měl ještě dojem, že jsou tady ještě dvě pozice, na které chce poukázat, o kterých jste vůbec nemluvil, a to je to, kdy člověk té reflexi propadne, kdy se jí nechá v podstatě vláčet. A druhá pozice, o které chce hovořit, je ta, kdy se mu naopak stane tím nástrojem. To jsem měl dojem, že jsou ty dvě pozice, o kterých tady hovoří. O co mu jde: nejde o to, aby se nechal tou reflexí vláčet, ale naopak, aby si z ní udělal nástroj. Tak takhle jsem to teda četl.

Hejdánek: No a co to znamená nechat se tou reflexí vláčet? To znamená, že reflexe je mým pánem a ne já pánem té reflexe.

Jiný hlas: Ano. A kdy k tomu dochází? To znamená, že ta reflexe potom takovýmto způsobem je bez těch hranic. Ona nás stále zavádí a my v podstatě k ničemu nepřicházíme.

Hejdánek: Ta je vždycky bez hranic. Nejenom za těchto okolností. Ta je vždycky bez hranic. To my si musíme říct, kdy už přestaneme s reflexí.

Jiný hlas: No jo, ale v tom případě, když s ní chceme přestat a chceme k něčemu dojít, tak potom si z ní děláme nástroj. Ale pokud jsme v její moci, tak ona nás vede prostě, kam se jí zachce a je to bez hranic.

Hejdánek: Ale co to je moc reflexe? Jak může mít reflexe moc nad námi? Mně tohle není docela... [nesrozumitelné] propadnout reflexi?

Jiný hlas: A co to je propadnout reflexi? To neznámá, když propadneš alkoholu, že tě přepadne alkohol a ty mu podleheš. Ty prostě pořád chlastáš. To je propadnutí alkoholu.

Hejdánek: No, to samé je propadnutí té reflexi.

Jiný hlas: Takže nemůžeme mluvit o tom, že se zmocní vlády nad námi ta reflexe.

Hejdánek: Prostě je to trochu jinak.

Jiný hlas: Když se říká o tom, že člověk propadl alkoholu, tak se říká, že ten alkohol má nad ním vládu. Že on mu neodolá. Ten mu vládne v podstatě. To je obrazně řečeno.

Hejdánek: Nikoliv. Vládne mu jeho neschopnost o sobě rozhodovat.

Jiný hlas: To je otázka, nakolik je to vždycky neschopnost člověka. Ten člověk třeba opravdu není schopen už, že došel tak daleko, že už není schopen. Ale to bych netahal do té roviny, jestli je schopen nebo není. Ale co to tedy je z té strany té reflexe nebo z toho alkoholu?

Hejdánek: No právě. Co to je? Tam musí být něco atraktivního. To nemůžu vyjádřit tím, že to má nějakou moc démonickou.

Jiný hlas: Ono v tom je nějak tak, že se tomu člověk oddá a ono ho to prostě vede a on v tom tak nějak lítá nakonec. Podlehne tomu jistým způsobem, propadne tomu.

Hejdánek: Když šachista se prostě pustí naprosto *gründlich* do toho a teď studuje všechna zahájení a všechny hry a sleduje šachistickou literaturu a tak dále, to nemá konce a může to dělat celý život. A taky řada vynikajících šachistů to dělá, že vlastně nedělá nic jiného. Tak on si tady vymezil obor, v rámci něhož ta reflexe je *grenzenlos*. Tam nenarazíš na žádnou hranici, pokud zůstane u těch šachů.

Zároveň ale ty šachy v životě jsou něčím naprosto sekundárním. Jistě, hrát celý život šachy, i když se tím dá žít, profesionál, nechá si platit za partie, tak životně je to *grundlos*. Je to *Grundlos des Lebens* být šachistou. Já to aspoň tak vidím, možná že šachisté by se vzpouzeli.

Takže šachista, který dovolí, aby ta reflexe vybočila z mezí šachů, a on je jistě velice vytrénovaný v reflexi, ovšem jenom v určité technické reflexi. Když dovolí, aby z této technické ohrádky ta reflexe utekla a teď ji začne aplikovat na svůj život vcelku, ne na svůj život šachisty, no tak propadne té reflexi. Nemá žádný *Grund*. Ta reflexe sama je *bodenlos*. Takže ona ho zničí, ta reflexe.

Ale je to pravda, že ho zničí reflexe? Nikoli. Ta reflexe nemá sílu zničit. Ona jenom ukáže, že ten jeho život stojí za hovno od samého začátku. On si toho nebyl vědom a ve chvíli, kdy si to uvědomí, tak má dojem toho ztroskotání. Správný dojem ztroskotání. On jenom dřív o tom nevěděl, ale ztroskotaný byl už předtím.

Čili tam nemá charakter ta reflexe něčeho jako opium. Já, to neznáte, ale já jsem od dětství byl vždycky znovu konfrontován s takovou tou tradičně křesťanskou a zejména protestantskou averzí vůči rozumování, přesnému myšlení a tak dále. A to bylo chápáno jako cosi nebezpečného, a přímo jako od zlého. No ale proč? No protože tak, jak říká Kierkegaard, to křesťanství je tak vyčpělé, tak *grundlos*, že ta reflexe je mu nebezpečná, protože žádný ten *Grund* nemá. Ta reflexe je nebezpečná tím, že vám ukáže věci, jak jsou, ne že něco zničí.

No tak já to vidím takhle, že proto tedy Nietzsche i Kierkegaard jsou maximálně zainteresovaní na to, co se stane z člověka. No z člověka se stane to, že buď má základ a pak se o něj může opřít, anebo nemá základ a zjistí, že ho nemá a ztroskotá.

Jiný hlas: Vy se domníváte, že by ten člověk, který je v moci té reflexe, když z toho vypadne, že mu ta reflexe v podstatě ukáže, že ten základ nemá? K tomu vůbec nemusí dojít. Ten člověk... Počkej, co to je v moci reflexe? Zase říkáte... To není žádná moc reflexe. To je jako v moci šachů. To je propadnutí, budu tedy říkat to, co máte tady.

Hejdánek: Když propadneš šachům, to můžeš, ale ne být v moci šachů. To nejde říct, poněvadž šachy žádnou moc nemají. Oni taky nejsou tak hrozní jako ta reflexe. Nejsou tak, ale jsou dost. Fakt je, že na lidský život to stačí, ty šachy. Máme přečíst další z této tematiky o reflexi, další odstavec?

Jiný hlas: Dobře, dobře, no ale tys chtěl se zastavit a teď utíkáš.

Hejdánek: Já jsem teď tobě pomáhal, abys řekl vlastně co... Co nám pomůže, když řekneme, že to je důležitý odstavec? Jdeme dál.

Jiný hlas: Já například tvrdím, že ten odstavec je s tím druhým odstavcem jako do toho... on je ten další jako s ním spojen, tak proč ses chtěl zastavovat?

Hejdánek: Já jsem to nevynucoval.

Jiný hlas: Já neříkám, že jsi vynucoval.

Několik těch odstavců, teďka asi tři čtyři odstavce budou ještě vysvětlovat pojem reflexe, takže možná až po jejich skončení se pokusíme tohle znovu k tomu se vrátit.

Hejdánek: Dobře. No ale tys neměl konkrétně nic dál? Já jsem tě chtěl tímletem vybudit, abys řekl, co vlastněs viděl v tom odstavci.

Jiný hlas: Tak on je jako takovej klíčovej, obsahuje tu formulaci, která...

Hejdánek: Jistě. No ale to nestačí říct, to je třeba explikovat. Ty jsi chtěl, abys to explikoval... no já tě... ovšem já jsem to dělal vědomě provokativně, abych tě dostal, tys prostě na to reagoval, tak budeme dál.

Jiný hlas: Aha, dobře.

Hejdánek: Zpánuboha, s tím seš hříšník.

Jiný hlas: Dobře, dobře, no. To už znám. Já se domnívám, že je to úplně jinak tam, ty protivky...

Hejdánek: Vidíte na to ještě? Už ne. Rozsviňte tam. [nesrozumitelné] Omlouvám se, promiňte prosím vás. Přijdu teda příště, ano, ano. To mám přesně odtamtud.

Domluvili jste se?

Jiný hlas: Tady to, jo, aha, aha, to je překlad tohohle do desátého. No tak kdo dělal to...?

Jiný hlas: Já jsem to dělal i, a máte ještě...?

Jiný hlas: Já už to dělal do sedmnáctého, no to jsme se nějak...

Jiný hlas: Já jsem vám taky chtěl říct, že jestli to... to taky, už jsem to přeložil asi po stranu dvacet sedm, po tu první přednášku, takže to ještě musím napsat nějak, takže bylo by to...

Jiný hlas: No, on ti chtěl říct, že jako se s tím sbalil...

Jiný hlas: No, protože když jsem vám to říkal pořád a vy jste se k tomu neměli...

Jiný hlas: No to jsem taky tam narazil na to místo...

Jiný hlas: To jste se nejvíc zarazil...

Jiný hlas: Nezačal někdo dělat... Protože on teď, on teď se může někdo ozvat...

Jiný hlas: No a já to mám zbytečně, jsem to překládal...

Jiný hlas: Já myslím, že aspoň ve dvou případech...

Jiný hlas: Takže aspoň to bude srovnání, ty překlady.

Jiný hlas: Chceš to ještě s tou opravou, nebo bez opravy?

Jiný hlas: No, já bych to chtěl s tou opravou, takhle, no já bych si to potom udělal sám.

Hejdánek: Děkuju. Takže jdem k tomu dalšímu odstavečku, jo?

Možná, že tady by ta německá věta, že tam víc odpovídá to *právě tak* jako, spíš než jak je to v tom českém „jak tak jako“, ale ten význam je asi i v tom, jak to máš napsáno vyjádřen taky, možná že prostě to *právě tak* by to mohlo ujasnit trochu víc, že se může právě tak stát naprostou záhubou jako i pomocí.

Jiný hlas: Jo, to zní líp.

Hejdánek: Právě tak naprostou záhubou jakož i...

Proti tomu, co jsem já tady teď žvástal, tady je něco, co je v rozporu, že? Totiž jestliže... Já jsem dával důraz na to *auf den Grund seines Selbst zu kommen*, kde teda člověk musí ten základ mít, má-li k němu přijít. Tak jsem to vykládal, tak tady je, že ta reflexe je *Bedingung echter Existenz*. To znamená, ten základ mít ještě není *echte Existenz*. K němu člověk nepříjde, tak je mu houby platnej. To je taky pravda. Teda možná, že mu není houby platnej, ale je mu houby platnej, pokud jde o tu *echte Existenz*. To jest v zásadě tedy musíme připustit, že ten *Grund* je dobřej, i když není reflektován. Ale k té *echte Existenz* patří, že nejenom ho mám, ale že o něm vím.

Jiný hlas: To se domníváte, že pravá existence je základem mě samotného?

Hejdánek: Ne. Naopak, nýbrž že ten základ ještě nestačí, aby to byla pravá existence.

Jiný hlas: No ne, takto, když jste ze začátku dělal tu svou námitku vůči sobě, tak to vypadalo tak, jako kdybyste základ ztotožňoval s pravou existencí, pak jste se začal opravovat. Ale na začátku tak jsem to myslel, co se domníval, že ta vaše chyba by byla v tom, když by ten základ se rovnal pravé existenci, tak potom, že jste neměl pravdu. Ale na základě toho jste došel k tomu...

Hejdánek: Ne, tak jsem to nemyslel.

Jiný hlas: Já myslím, že ani neříkal.

Hejdánek: O té existenci tady teprve teď je řeč, čili o tom nebyla řeč předtím. Ale mohlo to vypadat tak, jako že reflexe odhalí, jestli ten základ mám, nebo nemám. A to znamená, že už pak nic dalšího. A teď tady docházíme k tomu, že mít ten základ ještě nestačí, že je tady nějaký vyšší požadavek.

A vyšší požadavek spočívá v tom, že podmínkou pravé existence je tu reflexi podniknout. Že ta reflexe tedy není nástrojem, na který se můžu vykašlat, prostě ho nepoužívat, protože se zabývám něčím jiným, tak tahleta reflexe mi k ničemu není, nýbrž k *echte Existenz*, k pravé existenci patří, že tu reflexi podniknu, i když je to jenom...

Jiný hlas: Ne, i když je to jenom prostředek.

Hejdánek: Ta reflexe není základ.

Jiný hlas: No ne, samozřejmě, já říkám reflexi k základu jsem myslel, že ta pravá existence je v podstatě reflexe k základu mě samotného.

Jiný hlas: To těžko, protože reflexe je vždycky *Gegenstand*, takže nemůže dojít jakožto reflexe k základu. Je to spíše tak, že ta reflexe...

Jiný hlas: No reflexe sama k tomu nedojde, ale jako nástroj můj mně slouží k tomu, abych já přišel k základu sebe samotného. A to je pravá existence tohleto, jestli jsem to takto pochopil, jak jste to takto říkal.

Jiný hlas: To přímo ne, tohleto může být pravá existence, ale může být pravá existence i něco úplně jiného, ale každopádně charakterizuje, zdá se, podle toho, co zatím o tom můžem tušit, tu pravou existenci to, že ona je si vědoma toho svého základu.

Jiný hlas: Jinak Jaspers v té větě taky napsal, že k té *echte Existenz* patří i to *ruin der echten Existenz*. Co? Říká *ebenso wohl der* [nesrozumitelné].

Hejdánek: Ne, já myslím, že to je tak, že prostě když ta reflexe odhalí, že ten základ tam žádný není, tak vede k té zkáze, k té ruině.

Jiný hlas: Já bych řekl jinak to s tou ruinou. Já myslím, že to se mně teda zdálo, že to je jako nedořčený už na tom vašem povídání jako celou dobu, a že jsem to v něm jako tak furt čekal, jestli se to v něm objeví, nebo ne. Já teda to znám z těch autorů, které čtu já a tak, že ruina je výsledek takové reflexe, která prostě furt reflektuje, aniž by nějakým způsobem provedla to, čemu se tady říká prostě to zvládnout nebo prostě dojít až do konce, neboli nějakým způsobem se zorientovat, velice prostě hloupě řečeno, v jakési *metaúrovni*. To znamená, ten základ té existence neobjevím tím, že by ta reflexe k němu nějak sama došla, nýbrž ten základ té existence objevím tím, že se vlastně na to své reflektování, že nějakým způsobem porozumím tomu, co se se mnou děje a jak se vlastně toto reflektování samo děje.

Ne, já bych to řekl zase tak, jak to bylo u toho Jasperse předtím. To jsou ty dva póly. Ten první je to, že propadnu reflexi, jak jsem se tu snažil prosadit, a ten druhý, když tu reflexi ovládnou. Když jí propadnu, tak to končí záhubou naprostou. Když ji ovládnou, reflexi, tak se dostávám k pravé existenci. Tedy ne, že se dostávám k pravé existenci, ale má existence je pravá potom, že jo.

Může být, on znáte, že ta reflexe může být plnou záhubou. *Der Ruin* je zkáza, ne ruina. No tady *ruine*, a *der Ruin* je zkáza. Jo, pardon, já jsem možná... Může být zkázou. Ale on se ptá, že reflexe sama jde sice ke zkáze něčeho, ne?

No mě, no do čeho. On mi říká, že se může stát jako naprostou záhubou, záhubou pro mě, že já jí propadnu. To byla moje námitka vůči tomu, když se tady uváděl hřích s tou bezmezností studu a s tím hněvem.

Tady je o tom vysloveně odstavec. Je to ten třetí odstavec v překladu na straně dvanáct: „Aby se ta svoboda nestala prázdnou reflexí, k níž se nahoře naklonila, musí nekonečná reflexe ztroskotat. Potom teprve vychází reflexe od něčeho, co samo sebe vyčerpává v hloubi odhodlání a víry.“ Neboli musí být proveden právě teda ten přeskok na nějakou tu *metaúroveň*, která není naražením na hranice reflexe, protože hranice pro reflexi je nekonečná, bezhraničná, ale je to právě teda nějaký krok jinam. To je to přeskočení sebe, nebo jak jsme tam měli...

Hejdánek: No, to souvisí teda s tím, že se ukáže, že ten základ není něco, co je ve mně, nýbrž je transcendentní. To je tam v tom, jak tam oba se chtějí ten *halt* najít, udržet a tak. Ale to ještě zatím se neříká. Mně není docela jasné, proč říkáte to *meta*.

Jiný hlas: No, já jsem to řekl jako jenom takový přiblížení, abych to odlišil od té reflexe.

Hejdánek: Jenže ono je to spíš *hypo*.

Jiný hlas: Může být lepší, ano.

Hejdánek: *Meta* vlastně, to je jenom další reflexe té reflexe.

Jiný hlas: Ano, ano. *Hypo* je asi lepší, souhlasím. To má svou logiku, v které se to nevyčerpá. Nebo...

[nesrozumitelné] Není mi docela jasné, jak mám překládat to „v sobě“. V sobě se nemůže vyčerpat. Reflexe se nemůže v sobě vyčerpat. Sama v sobě. Doch v sobě... jako *in ihr*, jako v ní? No, tak to já myslím, že se tak dá číst. Ale Aleš to má například jako v člověku. Aleš to má jinak, já vím, ale on má reflexi u sebe v sobě, jako v člověku, se nevyčerpá. No, to myslím, že určitě ne. Ani prostřednictvím sebe samotného. No to už vůbec ne. Věcně to snad je tak, že reflexe se nemůže v sobě vyčerpat. Sama v sobě. Reflexe se nemůže sama v sobě vyčerpat, ani se nemůže skrze sebe samu zastavit.

Jiný hlas: Nelze v sobě vyčerpat. Ale reflexi v sobě, nebo reflexe sama v sobě? Takhle je to tady napsaný, ano. Právě skrze sebe samu. Skrze ni samou. Prostřednictvím sebe samotného. To záleží na tom... ani samotného... ano, tam by mělo být samého... skrze samo... skrze sebe samo. Z toho jsem usoudil, že překládáš to v sobě... Ne, to je nesmysl, že jo, protože ta reflexe... No takhle... to teda ne. Takže aby to v sobě bylo jasné, tak to nelze doporučit nahradit „reflexe se nemůže v sobě vyčerpat“. Ani se skrze sebe samu zastavit. Tam nesmí být „ani ji“, že jo?

Hejdánek: Ne, se, ona sama. Reflexe je subjekt.

Jiný hlas: Jo, ano, už jsem...

Hejdánek: Ono to samozřejmě taky je takhle nepřesně řečeno. Já teď jsem zařval, že ta reflexe je subjekt, a ono to není pravda. Subjektem je ten, kdo tu reflexi podniká. Přesto však on ji podniká jako ten, kdo se s tou reflexí...

Jiný hlas: Já bych to tam nechal, že tu reflexi nelze v sobě vyčerpat. To je lepší než „že se nemůže“. Ta reflexe sama se samozřejmě nemůže.

Hejdánek: Jenže když se řekne „v sobě“, tak to může být to „v sobě“ se vztahovat buď k té reflexi, nebo k tomu reflektujícímu.

Jiný hlas: Ano, ale je to lepší, než když tam dáme, že reflexe se nemůže v sobě vyčerpat. To zase zavádí k tomu, že bychom uvažovali tu reflexi nezávislou na tom subjektu, který ji vykonává. Tak to ne. To první bych tam nechal, že reflexi nelze v sobě vyčerpat.

Hejdánek: ...skrze sebe samu samu zastavit.

Jiný hlas: Totiž v té češtině... protože v češtině „nelze“, tak snad ani tam toho „v sobě“ nelze rozumně užít. To vám jde dokonce... gramatika česká mně nepřipouští, aby za „nelze“ bylo „v sobě“. To prostě není jasné pak, k čemu se to „v sobě“ vztahuje, to „v sobě“ vždycky musí být prostě...

Hejdánek: Ano, ledaže nelze... ono nelze, že jo, takže tím pádem... by se muselo přeformulovat úplně jinak. Nelze reflexi v sobě vyčerpat. Přehozením slovosledu.

Jiný hlas: To neřeší tuhle tu nejasnost, aby bylo jasné, jestli je to ten reflektující nebo ta reflexe.

Hejdánek: Protože tím druhým, že reflexe se nemůže, to dáváš jednoznačně, že je ona sama subjektem a ona sama sebe vyčerpá. To je ta nejasnost, což je u obou dvou stejné.

Jiný hlas: No ne, ale ještě já si myslím, že je to dost jasné, když řeknu, že nelze reflexi v sobě vyčerpat.

Hejdánek: No, je to sice jasné, ale bohužel, jak jsi řekl, je to gramaticky prostě nesprávné. Takže u doslovného... je to zdrojem našich námitek, že česky prostě tahle věta nelze říci.

Právě proto jsem to prohodil. Že bych řekl nelze reflexi v sobě vyčerpat. Podívejte, řekněme místo „nelze“, řekněte „nemůžeme“. A teď, co vám z toho vznikne.

Jiný hlas: No, to by bylo pak úplně jasné, kdyby se řeklo: reflexi nemůžeme v sobě vyčerpat. To je pak jasné, že v tom reflektujícím.

Hejdánek: Nás. Není. Není. To samozřejmě není. To nemůže být „v sobě“. Předmětné je to v ní. *In se* fakticky, ano, ano.

Jiný hlas: Mně jde o to, co je myšleno tu. No v ní, tam by mělo být v ní. Reflexi nemůžeme v ní vyčerpat.

Hejdánek: No, tak jestli s tímhle souhlasíš, tak to potom je ta formulace jenom prostě trochu...

Jiný hlas: Možná není ten subjekt eliminovaný víc zase, když tam dáš, že se nemůže, reflexe se nemůže v sobě. To už by bylo lepší, že reflexe nemůže být v sobě vyčerpána. To už je lepší, ale „se“, když tam máš to zvrtné, že ona sama sebe... dobře, dobře, nemůže být v sobě vyčerpána, klidně, reflexe nemůže být v sobě vyčerpána, ani skrze sebe samu samu zastavena.

Hejdánek: Samu, když už, skrze sebe samu. Samu zastavenu.

Jiný hlas: Ani skrze sebe samu zastavena, když tam máš... No ano, nemůže být v sobě vyčerpána, nemůže být ani skrze sebe samu zastavena.

Potom nevím teda, ale možná je to jenom moje neznalost němčiny, jestli *gibt* je...

Hejdánek: No jo, je. *Es gibt* je v angličtině...

Jiný hlas: Dobře, hledali jsme hlavně v tomhle prohlášení, jestli tam dáš *gibt*, co to raději žádné, co tam bylo předtím. Dobrý, no.

Hejdánek: Zajímavé je teda, že tady má najednou *ihm*. Zajímavé, *ihm* komu.

Jiný hlas: Do Kierkegaarda. To je tady jenom jeden z nich. Kierkegaard a nebo Fichte.

Hejdánek: Jo, aha, to je Kierkegaard, aha, a on je tam dvojtečka. Že předtím tam mluví teda, že vyjde... teďka nevím.

Jiný hlas: To *selbst* mě tam dost trápilo, *Licht selbst*, nebo jak to tam bylo.

Hejdánek: Jo, ono tam... No, je samo. No, je samozřejmou záležitostí pro něho.

Právě tato sofistikovaná otázka... nevím jeden, ale nemá to tady znamenat jako že se to líbí? Jako že je to vhod?

Je vhod. Mně se to zdá, že tam je ten smysl, ale ve slovníku to nemůžu podložit, takže to by se muselo kouknout do nějakého lepšího, kterežto zas máme v češtině.

Jiný hlas: No, už to tady bude všechno brzo hotové, takže zatím jsem tu byl týden, když tak se tady usnesli beze mě o mně, takže vám dostat nějaký postavit knihovnu. Ne postavit, jenom že mě odsunou, všechno co tam zbylo, že to odsunou sem. Takže to zas bude pokrok. [nesrozumitelné]

Jiný hlas: No, a to vypadá tak dobře. A ta další věta je taková trošku kostrbatě zformovaná, ale to si už Hejdánek může přepracovat sám podle libovůle tam v tom souboru. Jo, třeba místo *kterých chceš vše zajímavě používat* pouze *jiný způsob*, tak se tam píše *kterých chceš vše pouze za jiný způsob zajímavě používat*, ale to je jedno. Já tady mám poznámku jenom, že tadyhle, tady máš za dvojtečkou *jestliže činí ještě takový sebezničující krok* – jo, to je *činí-li sebezrozhodnější krok*.

Hejdánek: Ano, ano. To je hezký. Ano, ano. To je důležitý, to slovo.

--- (1988-05-03 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (15)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Ten smysl toho zabývat se, to je jasné. Mně tam *sebe* ale není. V tom *selbst* se seberozhodnější také nehodí, čili co nerozhodnější, jakkoli rozhodně. *Selbst* může také znamenat i když.

Jiný hlas: Ale ono to tady není.

Jiný hlas: To tam není. Aha, promiň, já myslel, že jsi to tam spáchal. Ve čtvrtém odstavci na jedenácté straně, jedenáctý řádek odspoda, *wenn er tut, ein noch entscheidender Schritt tut*, seberozhodnější krok. *Noch schärfer*, čím dál víc. Tady se ukazuje, že rozhodnost toho kroku je jenom zdánlivá.

Seberozhodnější. Takže až do konce odstavce máme všechno přeloženo.

Hejdánek: Aha, takže ne. Takže to uděláme, kam to máme... Budete si to pamatovat vy.

Jiný hlas: Na čtrnácté straně, odstavec ještě kousek pod sebou. Za čtrnáct dní. Nebo chcete za týden?

Hejdánek: Jak chcete, jestli chcete za týden, samozřejmě je možné, ale abyste tady byl za čtrnáct dní.

Jiný hlas: Počkej. Je to sedmnáctého. Že my nemůžeme vyčerpát, že se to samo nemůže vyčerpát. Právě ta reflexe může být vyčerpána a nemůže být zastavena. Tady není, že by ona sama.

Jiný hlas: Ale ona sebereflexe také není tím činitelem, který by se dokázal sám k sobě takto stáhnout, ona zase musí být skrze nás. *Durch sich selbst aufzuhalten*, to se mi zdá být dost jednoznačný výrok. Nemůže sebou samotnou zastavit.

Jiný hlas: Závisí na tom, jak první část věty přeložíš. Když ji přeložíš tak, že reflexe nemůže být vyčerpána, tak to může znamenat i skrze nás, a tím pádem i v dalším můžeš říct, že ani skrze sebe samu, ale stále je tam v pozadí člověk. Když celou větu necháš jen na té rovině, že reflexe sebe sama, že tam člověk nevystupuje, tak je ten obsah ochuzený. První část věty může být dvojznačná, to je v pořádku.

Jiný hlas: Stačí, když reflexe skrze sebe samu. Měl jsem tam *samo*, skrze *samo*.

Jiný hlas: To je v pořádku nechat první část dvojznačnou. Reflexe se nemůže v sobě vyčerpát.

Jiný hlas: To je ono. Ne být vyčerpána.

Jiný hlas: Ale druhá část zůstává nejasná. I když první přeložíš, že reflexi nelze v sobě vyčerpat, jak přeložíš další část? Ani nebo skrze sebe samu zastavit.

Jiný hlas: To nejde, ani skrze sebe samu zastavit.

Jiný hlas: Ani sama od sebe zastavit. Tam by muselo být, že se nemůže ani sama... proto jsme to naposledy opravovali.

Jiný hlas: Jak to přeložit, aby věta i se začátkem neodkazovala na člověka? Aby to bylo neosobní. Když dáš, že se nemůže sama od sebe zastavit, tak je to jasné. *Durch sich* jako od sebe. To by šlo. Ani se sama od sebe zastavit. Reflexi nelze v sobě vyčerpat. To je nejčistší.

Hejdánek: Dobře, myslím, že to už není... až do té poznámky dál. To je v textu. Máš to tady česky, pak si to zapamatuj. Tady je to jako protiklad, a to je dobře, protože je to dvojí řeč. Také *aus der Reflexion*.

Dobře. *Das aber nun notwendigerweise auch noch etwas anderes bedeuten muss. Zwar. Reflexion. Durch sich selbst. Durch se...* dobře. A není to spíš opravdu v té... leží v samotné bezmezné mnohoznačnosti? Ne v samotné, v samé. Podívej se. *Liegt selbst* překládá *samo*, kdežto kdyby tam mělo být *samé*, bylo by tam asi *liegt in der Grenzenlosigkeit der Vieldeutigkeit selbst*, ale *des Seins selbst*, si myslím.

Jiný hlas: Určitě to tak může být. Také jsem si poznamenal: ne v samé bezmezné, ale když je tam *samo*, znamená to významově víc.

Hejdánek: Je samozaložena v bezmeznosti. *Alles kann der Reflexion immer auch noch sentence etwas anderes bedeuten*. Pro reflexi může vše znamenat vždy ještě něco jiného. Jiného nebo druhého.

Jiný hlas: Já tam mám druhého.

Jiný hlas: Ještě to s tím velkým A, to, cos měl na začátku celého textu, proto jsem to tam.

Hejdánek: To je pravda. To je docela rozumné.

Jiný hlas: Protože mám dojem, že se to tam jinak nepřekládá. Ono to taky asi takto vyplývá.

Hejdánek: Druhého, nebo bez toho druhého, dokonce s velkým D.

Jiný hlas: My jsme to tam tak, máme u toho otazník, abychom nevěděli, jak se s tím, že časem až se objeví ten kontext. Ano, že tamto druhé, to bylo to nerozumné.

Jiný hlas: Ano, to bylo to nerozumné, kdežto tamto neznámá asi nic tak důležitého. A to by se nemuselo psát s velkým písmenem přece, ne?

Jiný hlas: Co?

Jiný hlas: No, *etwas* nebo *etwas*. To je pravda, to je jenom ten pravopis. Takže myslíš teda to přeložit jako...

Jiný hlas: Já myslím, že to neudělá velkou škodu. Může tam být to jiného klidně. Protože tady se nic takového neopakuje. Není tady ta druhá jako... nic se neopakuje, není potřeba.

Na jedné straně sofistika *Dasein* a estét bez existence. Sofistika pomíjivého, kde se vše zajímavě požívá pouze jako divák. No a potom tady, to už se mi vylepšilo víc, už se mi líbí, že to *noch so* znamená seberozhodnější, a čím seberozhodnější nebo seberozhodnější krok, přesto si ponechává možnost věc vyložit tak. Takže se rázem všechno děje. Takže čím seberozhodnější krok, před a pak tam "přece si vyhrazuje".

Jiný hlas: To jo, "tak si vyhrazuje přece možnost toto takto jako".

Jiný hlas: To je čistě stylistické zase.

Hejdánek: Potom v té další větě: "tuto situaci, *diese Situation ist andererseits wahrhaft zu ergreifen*". Tam se mi zdá, že by to místo "Ize" bylo správnější překládat "je třeba". Tuto situaci je třeba ale na druhé straně pravdivě uchopit.

Jiný hlas: Určitě to tak může být, tam to bude spíš jako ten druhý smysl toho *ist*. Předtím se hovoří proti tomu, že tuto situaci může využít sofista nebo estét.

Hejdánek: A teď se říká, ale je potřeba na druhé straně tuto situaci uchopit pravdivě. Tohle "s věděním toho" je strašně kostrbaté. Bylo by to správně, mělo by to být "svědomím toho" česky. Tuto situaci je potřeba pravdivě uchopit svědomím toho, že my, pokud jsme poctiví, žijeme v moři reflexe, z něhož nikdo

nemůže jednoduše odcházet. Ale já si myslím, že tam to "je třeba" je spíš vidět, o co všem jde.

Jiný hlas: Taky myslím, že je to blíž, i když se podařilo najít něco, co by bylo uprostřed. Já bych přece jenom, kdyby se našlo něco uprostřed, i kdyby to bylo třeba blíž tomu "je třeba", tak bych to zvolil raději, ale mně nic nenapadá, co by bylo uprostřed mezi "Ize" a "je třeba".

Hejdánek: Uprostřed je právě ten přesný český tvar "jest". "Jest" dodržovati nebo "jest" dodržeti.

Jenomže to už je zase dávno mrtvé.

Jiný hlas: Ale když tam dáš to "třeba", tak mám dojem, že to obsahově odpovídá, že najednou se ten důraz přesouvá na to, co by se mělo. Tuto situaci je pravdivě uchopitelná, tak to by bylo hezčí. Takže to "s věděním toho", "s vědomím".

Hejdánek: Jasně. Ono to nebylo zas tak důležité, jenomže tím, že on sám ten Jaspers mluví někdy tak trochu divně německy, protože je to vybroušená němčina, na kterou my nejsme zvyklí, a my to někdy stíráme, a někdy tam, kde on hovoří zcela obvykle, tak my to komplikujeme tím, že se to bojíme přeložit. To jsme se o tom už bavili u těch jeho profesorských zkušeností v jazyce. Tady zase takovýto projev. To je to, co děláme, to může mít kouzlo nechtěného.

No a dále: "bez nekonečné reflexe bychom se dostali", tam je *geraten*, tam je správně "upadli bychom" přesně. Do klidu. I když to taky není nic moc.

Jiný hlas: No jo, upadnout. Jako poklesl. To není nic, co by bylo k podstatě.

Jiný hlas: Je to hezčí, než tam nechat ta neutrální slova.

Hejdánek: To *geraten* snad taky, ale normálně jako "zapřednout".

Jiný hlas: Ale možná to "zapřednout" je úplně nejlepší. "Zapřednout do klidu". "Zapříst se". "Zapřednout do bažiny". "Zapřednout do klidu", to je opravdu oxymóron.

Hejdánek: Takže tohle. A potom "do klidu něčeho stálého", tak to překládáme to *eines Festen*. No.

Jiný hlas: No může být, jo. Do klidu něčeho stálého spíš než do klidu něčeho pevného. Které ovšem potom jako *Bestand*.

Jiný hlas: No právě *Bestand*, s tím bude problém.

Jiný hlas: Které by bylo jako *Bestand*. To je od *bestehen*, nechat stát.

Jiný hlas: Cože?

Jiný hlas: To bych zavedl jako české slovo, *Bestand*. To se mi zdá... ale zavádí *Dasein*, tak tam bych klidně psal pobyt, ale *Bestand* bych psal *Bestand*.

Jiný hlas: No, *Bestand* je, aspoň jak já to znám z *Heideggera*, všechno možné. To je od slovesa *bestehen*. A například přesný překlad *die Bestand-Ordnung* je stávající řád. Tam se to překládá jednoznačně.

Jiný hlas: Jo, to můžou být zásoby surovin, stav.

Jiný hlas: *Bestand*.

Jiný hlas: Jenom nevím, jestli je dobrý ten stav. No tak dobře, je to jistě jedna z dobrých možností, ale prostě bohužel nevystihuje celou tu variantnost toho německého, a to fakt asi nejde. Nebo teda jestli na to přijdeme, jak říct dobře *Bestand*, tak to budu hrozně rád.

Jiný hlas: Já myslím, že jeden z těch významů to určitě je. Že ten stav je jako jeden z těch nejlepších. Je to tak.

Jiný hlas: Ale *das als Bestand in der Absolute wäre* nemusí být příslovce, ale může to být i přídavné jméno. Co by bylo jako stav ve světě absolutní, a ne absolutně? Protože když je to za, tak to nemá shodu s podstatným jménem.

Jiný hlas: Jo, to dává asi lepší... Ty myslíš, že které by bylo ve světě absolutní? Protože to snad ne.

Jiný hlas: No... upadli bychom do klidu něčeho pevného nebo stálého, co by bylo zase ve světě jako *Bestand* absolutní. No když řekneš něco absolutní, tak to zní jako substantivum. Dobře, ale něco může být ve světě absolutního a něco může být ve světě absolutně. A mně se zdá, že tady to spíš by mělo být takhle, že je to absolutní.

Jiný hlas: Ten *Bestand* právě, ale teď absolutní jak? Ted' tomu nerozumím. Jako něco absolutního? Jak se musíš ptát právě na příslovce, to by bylo absolutně.

Jiný hlas: No ne, já se ptám, jestli tím, že je to něco absolutní, míníš, že to je něco, co je absolutního, nebo jak to jinak myslíš?

Jiný hlas: Proto si myslím, že to je přídavné jméno, to *absolut*.

Jiný hlas: Ono to významově vyjde dost nastejno, ale zní to tak zvláštně. Myslím, že je to míň zbytečného a toaráží. No jo, ale teď to zkus vysvětlit, proč to něco stálého by mělo být ve světě jako nějaký *Bestand* absolutní? To už není otázka gramatiky.

Jiný hlas: No ne, já se ptám teď na to. Já se ptám potom, když to budeš držet, tak by se tam mělo vysvětlit, co to znamená s tím absolutně. Významově to vychází dost nastejno a znamená to, že bez té nekonečné reflexe bychom právě byli – jak to tak vždycky až do té nekonečné reflexe bývalo – bychom měli prostě tu jistotu nějakého toho absolutna, které teprve ta nekonečná reflexe zpochybňuje. A ať už si to absolutno vykládáme jako hmotu nebo jako boha, to je pak jedno.

Jiný hlas: A tam by v podstatě v tomhle stavu nedocházelo ke zpochybňování tedy?

Jiný hlas: Docházelo by, ale ne k absolutnímu zpochybňování, protože právě ta reflexe byla vždycky konečná.

Jiný hlas: To absolutní se tedy míní to, když reflexe zpochybňuje sebe samu? To, co ty ale říkáš, to se mně nelíbí. To potom v tom případě tu nekonečnou reflexi musíme chápat jinak. Já myslím, že v tomto se tady bude vykládat v tomto textu. Možná ne v jiném samozřejmě, to víš taky, ale...

Jiný hlas: Ta reflexe nemůže být chápána nekonečně nějak blbě řečeno ontologicky, protože ta nekonečnost tady se mluví o tom, že ta reflexe musí na něco narazit, v něčem ztroskotat.

Jiný hlas: Spíš ztroskotat než narazit právě, protože my víme, že ona konce nemá, takže na nic nenarazí. A jak jsme se o tomhle naposledy bavili, jenom tady přečtu ten krátký úryvek charakteristiky nekonečné reflexe. Tak jednak se může stát naprostou záhubou, jako být podmínkou pravé existence. Nikoli pravou existencí, podmínkou. Hovořili jsme o tom v tom semináři, že ona nemá konce. Pozorně přece znáš, si možná vzpomeneš, že jsme hovořili o tom, že nemá konce, a přesto ztroskotá. A právě jsme vysvětlili, že to ztroskotání nemůžeme chápat jako to, že by narazila na nějaký konec. Protože ona se právě sama v sobě nesmí zastavit, ona se musí zastavit nějak jinak.

Jiný hlas: Já jsem s ním souhlasil, nevím snáz... No počkej, tak ale když tohleto říkáš, že ji musí zastavit něco jiného, že ona sebe nemůže zastavit? Musí se zastavit nějak jinak. Já nevím, a co jsme říkali teda, že je to jiný, co ji zastaví?

Jiný hlas: To tady taky se píše, to tady není úplně jasný. Já jsem k tomu poskytoval jakýsi výklad, kterej byl takovej trochu myslím tady přijatej s rozpaky, tak já jsem ho pak už moc neprosazoval. Ten výklad spočíval zhruba v tom, že člověk, aniž by z té reflexe vystoupil, tak zároveň nějakým způsobem nahlédne právě, jak to je řečeno tady nahoře, že budeme tedy žít s věděním toho, že žijeme v moři reflexe. Že teda nejenom budeme v tom moři reflexe, ale zároveň to budeme vědět, že v něm jsme.

Jiný hlas: No a to samo o sobě by mohlo znamenat už jakýsi odstup od toho moře, tím se stavíš mimo to...

Jiný hlas: To právě tak docela... to právě je ten tragický úděl, o kterém ten *Jaspers* nám teďka hodlá vykládat, že se tím z toho moře sice člověk nedostane, ale přesto, že to nahlédne jako cosi... No tak je to zvláštní tedy, je-li to... No prostě každou reflexí se ty dostáváš ven z toho, co reflektuješ. Ty od toho odstupuješ.

Jiný hlas: Na reflexi máš vždycky odstup od té věci.

Jiný hlas: A teď, když to moře reflexe je nekonečné, no tak neustále odstupuješ, ale pořád jsi v něm.

Jiný hlas: To nemůže být další reflexe. Tohleto, o čem já teď mluvím, tak to bych právě trval na tom, že rozhodně pokud to má dávat smysl, tak tohle ztroskotání, tohleto poodstoupení nemůže být další reflexe, to by právě zůstávalo v tom moři té reflexe. To musí být něco jiného. To vědění toho, že žijeme v moři reflexe, to nemůže být prostě jenom další reflexe musí být nějakého jiného rámu.

Jiný hlas: No, ale v čem teda spočívá to, že jednou to může být záhuba, ta reflexe, to znamená, když se stává bezmeznou?

Jiný hlas: Ona je bezmezná a nemá žádnou půdu.

Jiný hlas: A v druhém případě, že může být podmínkou pravé existence. To znamená, že tedy ztroskotá v tomhle případě.

Jiný hlas: No právě že ztroskotá. Tehdy, když ztroskotá, tak je podmínkou pravé existence. To je tady myslím celkem jasně řečeno.

Jiný hlas: Když neztroskotá, tak je záhubou, a když ztroskotá, tak je podmínkou pravé existence. No počkej, ona může ztroskotat, ale ztroskotá v tom ohledu, že o něčem neví.

Jiný hlas: To ztroskotání, to je právě to, čím se stane, že o tom vím najednou.

Jiný hlas: Ano, ztroskotání je teda tehdy, když si to nakonec uvědomím, že to je ztroskotání, že to není jenom moje záhuba. Já v té záhubě také ztroskotám, ale já si to neuvědomuji, že jsem ztroskotal, jsem v záhubě.

Jiný hlas: To už je trochu možná zbytečně...

Jiný hlas: Ne, ta reflexe musí docházet stejného cíle, ale závisí to na tobě, jak se k ní postavíš.

Jiný hlas: Já myslím, že tohle se tu neříká, že by to ztroskotání a neztroskotání bylo vlastně...

Jiný hlas: Právě že já se domnívám, že ta věc je v tom, že pro někoho, když se ta reflexe dostane do těchto mezí, může to být záhuba.

Jiný hlas: Tam žádné meze nikdy nejsou.

Jiný hlas: Já myslím, když se stane tohle, že je to pro něho záhubou, tak pro druhého se to může stát naopak podmínkou pravé existence. Stejná věc.

Jiný hlas: Stejná věc v tom smyslu tatáž situace.

Jiný hlas: Ano, ale závisí to na tobě, jak se k tomu postavíš. Jednou tě to zničí a podruhé tě to postaví. Tak jsem to chápal. Jenomže toho, koho to hubí, tady bych zatím viděl estetika nebo sofistu.

Jiný hlas: Určitě.

Jiný hlas: Ten neztroskotá, protože naopak uniká do dalších reflexí a je mu to důvodem k nezodpovědnosti, a tudíž se nemusí na ničem... on neztroskotá, ty nekonečné reflexe tam nejsou pravé ztroskotání. Kdybys ho v tom dovedl dál, dovedeš ho k tomu, že on ztroskotá, ale on neprovádí ty kroky dál důsledně. On svým počínáním už ztroskotá.

Jiný hlas: Ty to slovo ztroskotat užíváš v jiném smyslu než v tomto textu, a když přistoupíme na tvůj smysl, tak máš pravdu.

Jiný hlas: Ztroskotat znamená, že nacházíš novou půdu.

Jiný hlas: V textu se to užívá trochu jinak, než jak to teď říkáš ty. Musíš přestoupit na jinou půdu.

Jiný hlas: Já vím, ale spíš budu hovořit o té záhubě. Záhuba a ztroskotání je to samé, chtěl jsem říct, ale chci v podstatě říct, že pro někoho to ztroskotání může být záhubou. V ten moment to není ztroskotání, protože on tu druhou půdu nenajde, ale je to v podstatě to, že ta jeho loď narazí na skály a... rozumíš, co chci říct? Domnívám se, že v obou případech je to totéž, i když nevím ještě, jak to jinak říct.

Jiný hlas: Domnívám se, že není, ale to by se muselo precizovat, a jestliže to zatím nejsme schopni, tak to můžeme nechat. Důležité je, že musí ztroskotat.

Jiný hlas: Aby mohl postavit novou existenci, to je jasné. Ale co je ta záhuba?

Jiný hlas: Záhuba je, když neztroskotá.

Jiný hlas: Dobře, ale jistá záhuba je, když ztroskotá, tak co je to ztroskotání?

Jiný hlas: To zatím nevíme a nedovedeme si to představit. Nemám námořní školu, ale ztroskotat můžeš na volném moři a to se spíš potopíš. Ale ztroskotání je vždycky o něco. Kromě toho tady je dále slovo *Stranden*, jako ztroskotání, ne *Scheitern*, ale *Stranden*. *Stranden* je od slova *Strand* a *Strand* je pláž, břeh.

Jiný hlas: To si pamatuji, to tam byl ten problém, když jsem to překládal. Je to v uvozovkách. To je také nějaký londýnský časopis *Strand*, ne? Je to od toho?

Jiný hlas: Ne, *Strand* je to samé co *Beach*.

Jiný hlas: Šli jsme na *Beach*, šli jsme na *Strand*. Vracíme se k tomu absolutně. Chtěli jsme vysvětlit rozdíl mezi nekonečnou reflexí, kdy se dostaneš do záhuby, a kdy je to podmínka tvé pravé existence.

Jiný hlas: Tato věta hovoří ještě o něčem úplně třetím. Hovoří o tom, když nebude nekonečná reflexe.

Jiný hlas: Když nebude nekonečná reflexe, tak je tu něco nezpochybněného právě.

Jiný hlas: Tak není reflexe vůbec?

Jiný hlas: To je pravá záhuba, jak bys to ty řekl, záhuba v tom, že upadáš do dogmatiky. Je nějaká jiná reflexe než nekonečná?

Jiný hlas: Je konečná nebo všelijaká. Samozřejmě lidstvo odjakživa reflektovalo, ale nikoli tímto nekonečným způsobem. *Kierkegaard*, když uvádí ty dvě možnosti, tak potom musí držet tu normální reflexi, kdy k takovým věcem vůbec nedochází. To by měl být případ sofistů. Ten normálně reflektuje, u něj nedochází k nekonečné reflexi. To není podstata sofistiky.

Jiný hlas: Sofistika nebo sofista. Je tady sofistika a pak estetik. Možná je to jen chyba tisku a místo sofistika má být sofista.

Jiný hlas: To je mi zatím těžko říct. Ale smysl pro čtenáře je snadno pochopitelný.

Jiný hlas: Myslím také, že základní smysl je dobrý. Nevím sice, proč tomu říká pověřčivost.

Jiný hlas: To je takový osvícenský postup, že vztah k absolutnímu je něco, co z hlediska nás, kteří jsme nekonečnou reflexí prošli a už na absolutno nevěříme, je chápáno jako pověřčivost.

Jiný hlas: Ani to nemusí být osvícenský postup, může to být postoj německého protestantismu, kde *Gott ist in der Welt* už věděli. Osvícenství beru zpátky. Mohl tam dát jiné slovo, ale následující věty to jasně říkají: atmosféra nesvobody získává touto fixací. Fixace, upadnout do klidu fixace. Nekonečná reflexe je proto...

Jiný hlas: Aby měla být právě proto.

Jiný hlas: Dal bych tam přímo, protože nekonečná reflexe je proto přímo podmínkou svobody.

Jiný hlas: Takže místo „je proto“ je „přímo“?

Jiný hlas: Je proto přímo podmínkou svobody.

Jiný hlas: Díky své, to se zdá dobře, tam je právě *durch*, díky, to se zdá, že je to takový chytrý, že je to hezky česky.

Rozbíví každý žalář konečného. *Sprengt jedes Gefängnis des Endlichen*, to je hezké. Čili nekonečná reflexe nemůže rozbít každý žalář, to rozbívá jenom některý žalář.

To prostředí je takový možná... A říká se ve svém... ono se reflexe, to já myslím, že významově je to v pořádku, ale stylisticky to prostředí, no nevím. Ono asi na nic lepšího nepřijdu. Ale počkej, ve svém médiu, to je takové ošklivé. Ale to je taky stylistická věc, takže to prostředí se může nechat. Ale spíš se mi nelíbí to bezesporná i významově teda, jo. To *fraglos* nebo jak to tam je.

No, to máme všechny ty přídavná jména končící na *-los*, jako bezvýjimečně problém, jo, protože... Ale já bych teda tady měl takovou taky nějak zvlášť krásnou, ale možná přesnější, netázající se. Ale ono by to tam zrovna tak mohlo být nedotazovaná nebo tak, no to máš těžký, no prostě bez otázky. Máš tam to *fraglos*? Vždyť v té předchozí větě „ve svém médiu“... *erst* v jejím prostředí se může snad bezprostředně vášnivě... stát nekonečnou vášní. V té větě německé právě k ničemu jinému nemůže být podnět než *die unendliche Leidenschaft*. Čili *die unendliche Leidenschaft* se v jejím médiu stává nebo vzniká z *unmittelbare Leidenschaft*. To musí být tak. Kdyby ta věta byla sama...

Jiný hlas: Myslíš takhle jako jo? No, to není možné. V té větě nemůže být nic jiného podnět než *die unendliche Leidenschaft*. No a co by to znamenalo? Tady máme furt ty věty od tak *sie*, předtím *sie sprengt*. Tady prosím... *erst* v jejím... jo tady, *die unendliche Leidenschaft*, to je ta věta. Takže tady právě v tom není *erst*, nýbrž jenom... A co bys prosím tě potom měl to *werden aus der unmittelbaren Leidenschaft*, ten druhý předmět? Že tam není jako stát se z něčeho... Vy nemáte text? *Aus der unmittelbaren Leidenschaft*... jo, *sie kann etwas werden aus der unmittelbaren Leidenschaft*. Nemáte tady někdo ještě jeden ten text? Já ho mám. Takže když *unendliche Leidenschaft* je podnět, tak co se z ní stává? Takže jako *die unendliche Leidenschaft kann in ihrem Medium etwas werden aus der unmittelbaren Leidenschaft*.

Jiný hlas: A může být nějaký médium bezprostřední vášně?

Jiný hlas: Jako no tak to je tam nepochybně, o tom on mluví. No vlastně ne, mluví o tom... Ano, a řekni mi prosím tě teda, takže ty říkáš, že tam není stát se z něčeho, když je tady *aus*, jo? Nýbrž ty říkáš, že teprve se z něčeho něčím, nýbrž jenom stát se z něčeho. To je dost zvláštní vyjádření, stát se z něčeho, spíš by se řeklo čím. Tak vznikne... a čím? No vznikne v tom prostředí. Jo, no dalo by se to tak pochopit možná. Dalo by se to tak číst. Já nepochopím, kde je problém. Já taky, řekl bych, že překladatel tam jako nešel... A ty to máš v tom svém vydání taky tak, že tam není... máš to stejně jako my? Já to mám takhle zkorigované. Jako v té větě vidím jediný podmět a to je *die unendliche Leidenschaft*. No, a ta se může stát *aus der unmittelbaren Leidenschaft*. Stejně bychom mohli tu větu převrátit, že by se řeklo: *die unendliche Leidenschaft kann erst in ihrem Medium etwas werden aus der unmittelbaren Leidenschaft*.

Jiný hlas: Ne, ne, ne. A jakej to mělo smysl vztah k tomu smyslu? Byl problém úplně jinej. Zatím jde jenom o otázku gramatiky. Čí je to médium potom? My tady předpokládáme furt, že je to médium té reflexe. Tady to patří k podmětu reflexe. No to je... jo jako *Bedingung der Freiheit*, ne? *Wegen der Dialektik*, ale *sie sprengt jedes Gefängnis des Endlichen erst in ihrem*. Nemůžete vztahovat to *ihrem* k něčemu, co teprve přijde. To je nepochybně vztah k minulé větě. No čili tam je zřejmě ta *durch ihre Grenzenlosigkeit wegen der Dialektik*... ne, to je ta *unendliche Reflexion*. *Sie sprengt jedes Gefängnis des Endlichen erst in ihrem*. Čili k čemu se vztahuje to *sie*, k čemu se vztahuje *in ihrem*? Čili to je reflexe. Nekonečná reflexe.

Jiný hlas: Jo, to je dobrý vlastně, je to dobře, jak to říkáš.

Jiný hlas: No, ale nebyla by to teda opravdu tak, že to *sie* by byla ta *Freiheit*? Promysleli jsme vůbec tuhle variantu? Že *sie sprengt*... ne, to je ta reflexe. Sice je pravda, že ta *Freiheit* je proložená teda, že by se v zásadě to *sie* mohlo vztahovat, ale je to lepší na tu reflexi. Jestliže něco je *Bedingung der Freiheit* a říct, že *sie sprengt*, to znamená, že ta *Freiheit sprengt*, ale *unter gewissen Bedingungen*. No to by bylo dost divný. Ano, je to lepší. Já jsem taky pro to, ale jenom aby se to nenechalo být.

Tak jo, takže potom to médium, to je jasné, že teda to je ta nekonečná reflexe a v médiu nekonečné reflexe se teda stane něco z bezprostřední vášně. To vznikne samo. Takže tam určitě budou nějaký ty voloviny opravený, tady je těch chyb jak máku.

Jiný hlas: Ještě jednou to zdůrazňuji, já v tom pořád musím rozumět tak, že teprve [nesrozumitelné] ona, ta nekonečná reflexe. A takže teprve v jejím médiu...

Hejdánek: No ano, v té reflexi, no a ve svém. A tím to máte.

Jiný hlas: Překlad má ve svém. My jsme to chtěli opravit.

Hejdánek: Jo, ale to není jediná ta chyba, oni tam vidí taky i v tom dalším.

Jiný hlas: V jejím médiu. A možná bude ještě lepší říkat to *médium*, protože pro to mají slovo. A když se říká *médium*, tak je lepší to *médium*. Přece jenom je to něco jiného než to prostředí, malinko.

Hejdánek: Jo, to určitě. Já nevím, jestli to je prostředek, nebo to okolí.

Jiný hlas: Takže může snad z bezprostřední vášně vzniknout nekonečná vášně. To je dobře srozumitelná věta. To, jak jsi říkal, to *fraglos*, že by se chtělo...

Hejdánek: Jo, já jsem říkal [nesrozumitelné], to je takové...

--- (1988-05-03 Jaspers, Vernunft und Existenz (čtení) (15)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Ono je to hezké, ono je to hezké. To je bez otázky ještě bezesporná.

Podívejte se na takovou vůli, která pokud se neustálí v sobě...

To je bez otázky opravdu lepší, přesnější. Bez otázky, ne bezesporná, ale bez otázky. A to „jako“ si taky škrtni. Ne „jako bez otázky“, ale „která je bez otázky“.

Takže větě je rozumět. Teprve za pomoci reflexe, reflexí se z nějaké bezprostřední vášně může stát vášně nekonečná. V níž se ta bezprostřednost udržuje otázkou a vlastně se stává věrnou jako svobodně uchopená, ne chápaná, uchopená, *ergriffen*.

Můžu já? A teď bysme se k tomu měli obsahově spíš vrátit. No tak ta vášně tady předtím nebyla, že, ale je to vášně té reflexe.

Já bych ještě jenom k tomu „vlastně se stává věrnou“, tady myslím, že to slovo „vlastně“ v češtině nabývá

úplně jiného významu než to *eigentlich* v němčině, a že by se to zase mohlo nahradit třeba, že stává se opravdově věrnou nebo něco takového. Je to úplně konec, *eigentlich* podobně.

Takže jste říkali, že stává se opravdově věrnou třeba.

Nebo pak k tomu doplňku, ty to budeš ještě kontrolovat, nemusíme na jednom slově váznout. Já si ještě přečtu tohle, jestli můžu.

No, já bych to vyložil teda, nemám to moc v hlavě, ale že to je vlastně to, co bychom mohli přeinterpretovat na rozdíl třeba mezi falešnou a pravou nadějí. Že ta naděje je nekonečná, otevřená, a naděje ta falešná, že vyhraju za deset korun sto tisíc. To je takové to zpředmětnění. Tady ta *unendliche Reflexion* se vztahuje k něčemu nekonečnému, což je vlastně orientace a nikoliv něco předmětného, k čemu bych se mohl vztáhnout. A jestliže to zaměním a místo toho vztážení k nekonečnému nebo do nekonečna se vztáhnou k něčemu konkrétnímu, tak se to stává pověrou. Tam je to *Aberglaube*.

Což koresponduje s určitými teologickými pokusy, které interpretují úplně na jiné rovině tuhle záležitost. Podobně se to najde u *Plessnera*, který rozlišuje to dvojí společenství lidské, jedno, které má omezené cíle, a které má neomezené cíle. A tím myslí vlastně v podstatě to neomezené cíle, to je totéž. Čili to by tak odpovídalo, to není nic zvláštního, u *Jasperse* by se to celkem našlo. Takže tam žádný takový zvláštní problém není. Jestli jsem něco nepřehlédl, moc jsem se na to nepřipravil a nemůžu to najít, takže je tam něco víc v tom?

No, já myslím ten smysl toho odstavce je opravdu takovýhle, ale je tu ještě problém toho termínu vášeň, který se tu objevuje jako nově. A celá ta poslední věta vlastně mluví kromě té vášně ještě i o té věrnosti. A i když ten celkový smysl myslím rozhodně je takovýhle, tak ještě tyhle jemnosti by bylo asi dobré... Já si nejsem jistý, jestli ta *Leidenschaft* té reflexe...

Vypadá to hloupě, ale jo, ta věta precizně zní takhle. Mluví se o nekonečné reflexi předtím pořád, jak rozbíjí všechny hranice konečného a tak dále. A pak se říká, teprve v jejím médiu se může z bezprostřední vášně stát nekonečná vášeň. To se mluví pořád o té reflexi. To je ta vášeň.

Ne, to je ta vášeň v té reflexi teprve nebo skrze tu reflexi, za asistence té reflexe se z obyčejné vášně může stát ta vášeň nekonečná. Ale nemůžeš říct, že reflexe je sama vášeň. To reflektování je vášeň. Dokonce je tu řečeno něco, co je výslovně proti tomu, protože ta obyčejná vášeň, bezprostřední vášeň, o ní je řečeno, že je bez otázky, což o té obyčejné reflexi by se říct nedalo. Takže přece jenom to asi nelze takto...

Hejdánek: Tak zaprvé gramaticky. Gramaticky nemůžete vysvětlit nijak jinak, než tak, že teprve v tomhlencem se může z něčeho stát něco jiného. Z bezprostřední vášně, mluví se i tady o ní, jako by se o ní mluvilo. Přitom se o ní ještě nemluvilo.

Jiný hlas: No, ale je to tak důležité a bude se pak o ní mluvit? Nebude. No, takže proč bychom z toho chtěli dělat zvláštní problém?

Hejdánek: Já mám totiž dojem, že my v češtině v tom slově vášeň a vášnivost cítíme víc a zejména míň než *Leidenschaft*. *Leidenschaft*, proč je tam to *leiden*? To je, že jdu za něčím, obětuju se něčemu nebo věnuju své síly, svůj čas a tak dál něčemu, i za tu cenu, že mě to přinese *leiden*. Že to cením víc než nějaké utrpení, které s tím je spojené. Kdežto vášeň u nás, to je prostě to, když s člověkem cloumá. *Leidenschaft* je daleko reflektovanější záležitost nebo může být. Tam je ta rozvaha přítomna.

Mně se zdá, že tady ten důraz není na to, jestli je to vášeň, nýbrž důraz je na to, že jsou nějaké hodnoty, za které stojí za to trpět. No a ty hodnoty buď můžou být konečné, a pak je to pověra, a nebo nekonečné, a pak je to teprve to pravé.

Jiný hlas: No, takhle, o té nekonečné víme zas už z dřív a i teďka z pozdějš, že ona vlastně taky může být záhubou. Ta nekonečná reflexe. Nevím, jestli nekonečná vášeň, ale ta nekonečná reflexe, že rozhodně může být záhubou a zatím o ní převážně takto bylo pojednáváno a ta šance vlastně na to, aby ta nekonečná reflexe nebyla záhubou, nýbrž něčím, co skýtá tu novou půdu, že ta šance je relativně úzká. Že právě *Kierkegaard* a *Nietzsche* tohleto museli touhle uzoučkou cestičkou téměř projít nebo nějak nahlédnout a spravit. Tak myslím si, že ta tendence zatím byla takhle, takže tu nekonečnost asi není

možné zas tak jednoznačně, jak se to říká, chválit.

Hejdánek: Ne chválit. Tady jde o to, že ta konečnost je ztotožněna s tou pověrečností.

Jiný hlas: To určitě. Ta konečnost není sama o sobě ještě spása.

Hejdánek: Samozřejmě ta nekonečnost může mít všelijaké ještě další problémy, ale co je tady jasně řečeno, je, že spojovat tu naději s něčím dosažitelným, něčím předmětným, je blbost.

Jiný hlas: Můžu dál? Já bych se k tomu ještě vrátil touto otázkou. Tam se o té vášni hovoří na jedné rovině o něčem, co je bezprostřední, a na druhé straně jako o něčem, co je nekonečné. To znamená, bezprostředně tam žádná reflexe vůbec nevystupuje, i když se to děje v *médiu* reflexe.

Právě že v *médiu* reflexe už to není to bezprostřední. Už se to mění. Když se bezprostřední vášně dostane do *média* nekonečné reflexe, to znamená, že v *médiu* normální reflexe je ta vášně bezprostřední. Může být eventuálně i bezprostřední.

V *médiu* nekonečné reflexe se z této vášně stává nekonečná vášně. Ale co to v podstatě znamená, že se z ní stává nekonečná vášně, že už není bezprostřední? Ta bezprostřední, to je něco, co prožívám bez toho, aniž bych to věděl. Tohle mi není jasné, co se míní tou vášní. Nikde nevidím přirovnání.

Hejdánek: Když hladové opici ukážete banán, tak její bezprostřední vášně směřuje k tomu, aby ho rafla. A vůbec kašle na to, že ten banán je uložen v kleci, do které musí vlézt. Opice, která nepovažuje za svůj poslední cíl banán, nýbrž svobodu, už je člověk a dá si bacha na to, aby kvůli banánu nepřišla do klece. Ta svoboda je také její vášně, ale tam ta vášně zůstává pořád vášní, jediné, co se mění, je to, že já si uvědomím, že tu vášně nesmím takto povolit.

Nikdo vám nemůže dát takhle nebo do klece nebo do balíku svobodu. Ale banán ano. Na banán vás může chytit, ale na svobodu vás chytit nemůže.

Jiný hlas: Ano, ale já mám dojem, že s tou vášní se v podstatě nic neděje. Tady k tomu přistupuje jen reflexe, která...

Hejdánek: Ne přistupuje. Bez reflexe nevíte nic o svobodě, víte jen o banánech.

Jiný hlas: Bez nekonečné reflexe myslíte?

Hejdánek: Bez reflexe. Jakoukoli reflexí vím o svobodě.

Jiný hlas: Co to je vědět o svobodě? Já o ní vím, že je.

Hejdánek: Že je, to nic není. Jestli víte o svobodě, tak to je, jako když ví zlatník o nějaké skvostné perle.

Ví, že je, a to ho nenechá chladným.

Jiný hlas: To ho nenechá, protože on ví, že kdyby ji měl, tak za to dostane dvacet tisíc. Já vám uvádím příklad jen pro to, aby se mi vyjasnilo, co to je.

Hejdánek: Jenže perla právě není nekonečná. Dostane dvacet tisíc, ale to by byla věčná spása. Nevím, kde se to pohybuje. Já jsem to zkoušel jenom tak. Tam se něco stane, že se z nečlověka stane člověk, když začne mít ty nekonečné cíle.

Jiný hlas: To je mi jasné, že to chce říct, ale když si to proberu, tak tam nevidím, jak by to myšlenkově...

Hejdánek: K nekonečnému cíli se nemůžete vztáhnout jinak než v reflexi nebo můžeme říct v abstrakci.

Ten nekonečný cíl nikdy před vámi není konkrétně. To už není ani cíl. Může to být, i když je to půl kilometru, ale když říkáme, že je to nekonečný cíl, tak to není cíl v tom slova smyslu, jako když je konečný cíl.

Jiný hlas: Mně zůstává v tom textu nejasné to, co říkal Honza. Proč je tam najednou ta vášně zavedena? Najednou je na ní předvedeno, co se stane, když k tomu přistoupí nekonečná reflexe. V normální reflexi nějaké věci fungují takto a najednou v *médiu* nekonečné reflexe se promění a stávají se ty věci také nekonečnými. Proč vybral zrovna vášně, která je mi sama o sobě dost nejasná? Mohlo tam být cokoli jiného, mohlo tam být úsilí, bezprostřední se stává nekonečným úsilím.

Hejdánek: Já myslím, že to zase tak úplně nahodilé není. Nevím, jestli tady nějaké ty citáty už byly, nebo ne, ale oni jak *Kierkegaard*, tak *Nietzsche* byli tací vášniví myslitelé a opravdu jejich způsob myšlení jim byl spíše vášní než úsilím. Jistě by se dalo říct i úsilí, ale ta vášně se mi zdá, že je zde velmi dobře na místě vzhledem k postavám, o kterých se mluví.

Jiný hlas: Jde mi jen o to, jestli se opravdu sama ta vášň promění, nebo jestli se promění můj vztah k té vášni skrze tu nekonečnou reflexi.

Hejdánek: Z textu vyplývá, že sama vášň.

Jiný hlas: Já vím, ale říkám, že mi je nejasné, co se promění. Kdybychom o tom diskutovali mimo rámec toho textu, každý by si představoval něco. To je možné objasnit nějak, ale je to na zpátku. Můžu přechít další větu? Bohužel budu muset brzy končit, protože stěhuju zbytek ze Slovenska. Takže: „Aby se ale tato svoboda nestávala v prázdné reflexi ničotou (*souffles vers*), nýbrž aby se naplňovala, musí nekonečná reflexe ztroskotat (*stranden*).“ Nemám námitek. Docela mě překvapilo, že to *stranden* je zrovna tak jako *scheitern*.

Hejdánek: Je to od slova *Strand*, jako pobřeží. Vypadat to bude jako...

Jiný hlas: To je asi něco jiného než *scheitern*. *Scheitern* je jen ztroskotat, nenalézt půdu. To můžeš i na moři, kdežto *stranden* můžeš jen u pobřeží. Takže uváznout na mělčině. Ale uváznout je málo. To by se ještě mohlo počkat na příliv a zase jet dál. Rozbít se o korálový útes, to je právě ztroskotat.

Hejdánek: Ne, to není *stranden*. *Stranden* je, když zůstaneš, ztroskotáš někde na pobřeží, narazíš na mělčinu.

Jiný hlas: To mohou být korálové útesy také. Tam nenacházíš tu půdu. Když je to u útesu, tak málokdy ho najdete jen tak uprostřed moře, aniž by ho někdo viděl. Většinou je to na okraji ostrovů, které vznikly původně jako korálové, takže to je zase *am Strand*. Ale tam se při takovémto ztroskotání utopíte nakonec.

Hejdánek: To je jiná věc, ale je to takové čestnější zřejmě podle *Jasperse*. Můžeš přechít další větu? Bohužel budu muset brzy končit, poněvadž právě stěhuju zbytek ze Soloveckých, takže už to tady bude.

Jiný hlas: Ještě teda nějaké to slovo, nenecháváme *Scheitern*?

Hejdánek: Ono to je dobře to slovo. Akorát oni tam mají dvě slova, *Scheitern* a *Stranden*.

Jiný hlas: Takže potom by tam měla být ta osmnáctka jenom?

Hejdánek: Jo, jasně, osmnáctka, poznámka. Když to vynecháš, tak už ji pak nenajdeš.

Jiný hlas: Ty to máš bez poznámek, já mám dvacítku náhodou.

Jo, dvacítku? On má víc poznámek, počkej. Koukal jsem se do obsahu, na konec do těch poznámek, nejsou úplně stejné jako ty naše. To znamená, že se odkazují ke stejnému srovnávacímu textu.

Hejdánek: To by mělo být.

Jiný hlas: Když je to pozdější vydání, tak třeba mohli odkázat k něčemu novějšímu.

To by to musel někdo přepracovat.

Jasně, pozměnit, to se stává běžně. Určitě to máš nějaké přeházené.

Ale ty sis tam musel něco přidat.

Já vím, já přidám poznámky.

Aha, tak to je přeházené, ten zbytek je někde jinde. To máš též řádně... takhle to je, ahoj. A už jdu. Tak a díváme se na osmnáctou?

Dívat se na ni asi není nutné. To bude asi jenom odkaz k nějakému textu. My jsme jenom říkali, že tam chybí v textu to číslíčko. *Stranden*. To tam není, *Stranden*. Napodiv v té češtině *Stranden* nevím, jestli se to tam dalo...

Já jsem to říkal o té osmnáctce jenom proto, že v textu nebyl odkaz. Čistě kvůli tomu jsem to zmínil.

Takže s tím nemůžeme nic dělat.

Hejdánek: Tak přečti potom tu další větu za tím *Stranden*.

Jiný hlas: „*Dann erst geht sie von etwas aus oder erschöpft sie sich selbst in der Entscheidung von Entschluß und Glauben.*“ Tak potom teprve vychází reflexe z něčeho nebo od něčeho, já bych řekl spíš z něčeho než od něčeho. Ale není to důležité. Nebo sebe samu vyčerpává v rozhodnutí, odhodlání a víře.

Hejdánek: Já mám dojem, že když tam je *Glauben*, tak my už víme tedy, že *Jaspers* v té své filosofické víře postavil filosofickou víru, která nemá předmět, proti víře v Boha, která má Boha jako předmět.

Pamatujete se na to?

Čili on tady teď říká, že ta víra může být dvojí. Buď *geht sie von etwas aus*, to znamená z něčeho vychází nebo od něčeho vychází. Je otázka, jestli můžeš to „z“ přeložit to *von*, protože tam bylo *aus*. Já bych řekl, že to je od něčeho vychází, ale asi to není moc důležité tady. Protože je tam *von etwas ausgehen*. Tam je *von etwas aus*. To už je spíš „od“. *Oder erschöpft sich selbst*. To je ta představa Jaspersova, že prostě víra je jakýsi náboj, který stačí nějaký čas a pak se vyčerpá.

Jiný hlas: Já bych řekl, že tady to vyčerpání není takhle řečeno. Že se tady nevyčerpává víra, nýbrž právě tím vyčerpáním ta víra vzniká.

Počkej, to ne. Odhodlání víry se vyčerpává, něco jiného. Reflexe...

Právě, v reflexi se vyčerpává a tím vzniká ta víra.

V rozhodnutí a... Ta víra se vyčerpává, ne? Odkud?

Já nevím, já bych řekl, že se vyčerpává reflexe. *Musst die unendliche Reflexion stranden, am Ende se* mluví o *unendliche Reflexion*. Čili *dann geht sie*, to znamená *sie* je reflexe.

Ano. *Und sie erschöpft sich selbst*. To by odpovídalo.

Hejdánek: Pak vychází reflexe... Reflexe se vyčerpává. Tam je důležité, je to reflexe. A je důležité, že je tady opozice v první větě v tom odstavci, že může ztroskotat na ničem, na takzvaném nic, nicotě, *das Leere*. To je právě to ztroskotání, *das Scheitern*. Anebo že se může stát a nebo ztroskotá a pak vychází od něčeho, zase by tam měly být velká... To je ovšem to ztroskotání se týká svobody.

Jiný hlas: Ano.

Hejdánek: Aby ta svoboda nebyla nicota, aby svoboda byla svobodou, v reflexi se naplňovala ta svoboda. Tady je naplňování a vyčerpávání. Takže to naplňování svobody se děje, když reflexe ztroskotá. A pak teprve vychází, nestává se... vychází od něčeho, to je totiž od toho, na čem ztroskotala.

Jiný hlas: Když to dovedeme dál, tak že potom se vyčerpává taky ta reflexe, když se naplňuje ta svoboda. A vyčerpává se v čem? V rozhodnutí, odhodlání a víře. Já bych to chápal tak, že se tím prostě ta reflexe už opravdu vlije v něco jiného, že se z ní stane a tím se ona vyčerpá a stane se z ní to rozhodnutí, to odhodlání a ta víra. Energie se přelévá z jednoho do druhého, velice hrubě řečeno v uvozovkách. Prostě se transformuje a tím se vyčerpá.

To by bylo *Stranden* spíš špatně, to by bylo dobré, protože jinak je to těžko pochopitelné.

Akorát je špatné, že ta reflexe vychází od něčeho a to od něčeho se míní to ztroskotání. Při tom ztroskotání se vychází od toho, na čem ztroskotala ta reflexe. Mně jde o to, že to nemohlo být žádné ztroskotání v tom smyslu, jak se to běžně říká, že ta reflexe na něčem ztroskotala. To přece ta reflexe sama na ničem neztroskotá. Ona ztroskotá vůbec.

Hejdánek: Kde končí reflexe?

Jiný hlas: Nekončí. Víme, že nemá meze.

Hejdánek: Dobře, ale kde končí reflexe? Kde už nemáme otázku. Nekonečná reflexe je taková, která se v této situaci neocitne. Čili na čem může ztroskotat reflexe, která nikdy neselže, pokud jde o tázání? Na čem taková reflexe může ztroskotat?

Jiný hlas: Na nějaké náповědi ztroskotá, že to odhalí existenciální základ té reflexe. To, že není reflexe sama v sobě, nýbrž že je někdo reflektující a že se to s ním má tak či onak.

Hejdánek: Prostě nemůže být... není prázdná. Tady je hezké slovo *leere* v té první větě, *leere Reflexion*. A právě ta *leere Reflexion* zřejmě nemusí ztroskotat.

Jiný hlas: Ta nemusí. To znamená, ta nikdy neztroskotá, protože pak také z něčeho nevychází, od něčeho nevychází.

Jiný hlas: Ovšem teď je otázka, jestli ta *leere Reflexion* nemusí ztroskotat, poněvadž ztroskotá ta svoboda. No, věcně ztroskotá snad ta reflexe teda, jestli se nemýlím, gramaticky nebo... Píše, že ztroskotá reflexe.

Hejdánek: *Lass mir aber diese Freiheit nicht in leere Reflexion zu nichts setzen*, to znamená...

Jiný hlas: No to jo, ale *in leere Reflexion*. Čili do nicoty se dostává teda ta svoboda. Ano, může se tam dostat. A proč se dostává... se stává nicotou? Protože ta reflexe je prázdná. No dobře, jenomže tak proč? Co to je prázdná reflexe? Prázdná reflexe je normální reflexe. To není nekonečná. Ta není nekonečná. Ne,

to ne. Ta prázdná je taky nekonečná. To právě... počkej, počkej, tak to vyjasněme, co to je prázdná. Měli jsme tady zatím dvě reflexe: normální reflexi a nekonečnou. A ta nekonečná tě mohla zavést do záhuby, anebo jsi mohl ztroskotat tak, že jsi mohl postavit na tom tu existenci. A tím se z prázdné stala jakási, která vychází od něčeho. Počkej, a ta je prázdná, ta nekonečná podle tebe? Ano, ta je nekonečná... nemusí být, protože jinak by nebyla ve svobodě. Ale ne každá nekonečná. Jistě, ta nekonečná může buď být prázdná, nebo neprázdná. A to znamená, normální reflexe není prázdná? Ne. Já jsem se domníval, že zřetelně... mluví se o svobodě, no tak normální reflexe vás nevede ke svobodě. No jo, ale tak vy byste se domnívali, že prázdná reflexe je ta, která mě zavede do záhuby? Tedy ta nekonečná. Do záhuby... ty jsi říkala, že je prázdná teda. Do záhuby, to je do nicoty, ztroskotání do nicoty neboli záhuby, to je ta nicota, v které on ztroskotá. To už bylo v textu, ta záhuba. Takže v podstatě on tady vyloučil už dál jakoukoliv tu normální reflexi, jen hovoří o nekonečné a o těch teda dvou možnostech, kdy jednou je ta... takže potom tu jednu by nazvala prázdnou, to je ta, která mě zničí. A tehdy tedy ta svoboda se stává nicotou, v podstatě se nenaplnuje.

Jiný hlas: Dobře. A svoboda se teda může naplnit jenom tak, že ta nekonečná reflexe někde ztroskotá. Co to znamená? Že bude dál nekonečná, ale nebude prázdná. No dobře, jenomže nevíme, co to znamená. A abychom si spíš měli říct, co to znamená, kdy ta reflexe teda ztroskotá. Protože jsme se tady o tom předtím bavili, že jsme nevěděli, jak máme rozlišit ten stav, kdy ta nekonečná reflexe mě dovede do záhuby a kdy mohu na základě té nekonečné reflexe potom postavit tu existenci. To jsme probírali a v podstatě jsme si to nevyjasnili. Jaký je v tomhle tom rozdíl, jestli je to zase v tom přístupu, jestli tedy... já jsem tedy navrhoval tu věc, že mi to připadá, jako kdyby jak to přivedení do té záhuby, tak potom ta možnost postavit tu existenci závisí pouze na tom, jak já budu reagovat na to, když ta reflexe dojde do nějakého stadia nebo prostě... že ten stav je stejný, ale závisí to potom na tom, jak já na to zareaguju. A když na to nezareaguju, tak jsem v záhubě, a když na to zareaguju...

Jiný hlas: Je to asi... se předpokládá, že ta reflexe dojde do nějakého stavu. Ano, já vím, no, ale to už je právě vyloučeno tím, že jde o nekonečnou reflexi. Čili nekonečná reflexe může kdykoliv dál, jenomže něco se může s ní stát. A co to je, to *Scheitern*. No, to zatím právě o tom mluví Jaspers... ale tady se další ještě teda dostáváme k tomu, ale my bychom se pokusili aspoň teda naznačit, nenajde-li se něco u jiného myslitele třeba nebo nějaký nápad. Já jsem dal ten nápad, že nějakým způsobem vyjde najevo ta existence, no, ale to samozřejmě je velice vágní. Odpovídá Jaspersovi, poněvadž se člověk stává existencí v těch krajních situacích a krajní situace předpokládá kraj, a to je ten *Scheitern*. To by jako mohlo být. Mě napadá jiné srovnání, které je možná mnohem podezřelejší, ale něco na tom taky... když Heidegger vykládá Hölderlina, nebo já nevím, jestli to přímo Hölderlina, nebo vykládá něco jiného, prostě tam zdůrazňuje, jak veškerá ta práce na básni, kterou si filosof s tím dá, že musí nakonec umlknout a dát slovo té básni. Takže ne že by ta reflexe byla zbytečná, ale nesmí tu báseň překřikovat, musí nakonec nechat promluvit tu báseň. Lépe, než by mluvila bez té reflexe, ale bude to sama báseň, která mluví, a nikoliv ta reflexe. To by mohl být ten *Scheitern* taky.

Hejdánek: No, to by byl, ale u Jasperse tady nemá žádný ekvivalent té básně. To je pravda. To je pravda, jenže tady má právě tu o tu... o tu *Entschluss* a *Glaube*, že?

Jiný hlas: Rozhodnutí z vůle, jo, *Entscheidung aus Entschluss*. Jo, to je teda dost taková kuriozita, *in der Entscheidung von Entschluss*. Jak se může *Entschluss entscheiden*, že? Nicméně tam přichází jaksí ke slovu to, co třeba zazní u Sartra, takové to rozhodnutí, svobodné rozhodnutí do prázdná, *acte gratuit*, do nesmyslu. Jestli znáte *Cesty ke svobodě*, tak tam, jak doporučuje ten jeho... ten komunista tam říkal: Udělal jsi všechno, co bylo nutné, abys se osvobodil, musíš udělat ještě jeden krok a vzdát se... vzdal ses všeho, abys byl svobodný, ještě jeden krok: vzdát se i té svobody. No. A to je dost starý, mimochodem katolický trik taky. Co je nového pod sluncem.

Jiný hlas: No tak to by byl ten jeden... a pak je druhá *Glaube*. Ovšem právě tam on jako asi teda skutečně myslí tu filosofickou víru, protože já jsem se tak... pídil jsem se, jestli se to dá vyložit, ale asi je to opravdu nemyslitelné. Takže tady jde asi o *Glaube*, nikoliv tu, vůči níž on polemizuje, nýbrž tu, kterou on uznává. A

to je teda vlastně totéž, *Entscheidung aus Glauben* je totéž jako *Entscheidung aus Entschluss* nebo *von Entschluss*... obojí je vlastně takový ten riskantní krok, k němuž se rozhodnu a který nemůžu o nic opřít. Nemůžu o nic opřít. Pak ovšem je skutečně otázka, kde je ten *Scheitern*, abychom mohli ztroskotat. No to je to rozhodnutí. To není *Scheitern*, to je až potom. Přece na tom rozhodnutí neztroskotá ta reflexe. Ta reflexe k tomu rozhodnutí snad vede. Teprve to ztroskotání je podmínkou toho, aby se o tom rozhodnutí mohlo mluvit. No je to nejasná věta, tak to je fakt. Ale budeme si to pamatovat dobře, jestli nám tam něco řekne ještě v dalším textu.

Jiný hlas: "My už jsme tam trošinku nějaký náznak, taky nejméně stejně nejasný, o tom právě eventuálním nalezení té půdy v té nekonečné reflexi měli o pár odstavců předtím. Tam byla ta otázka s tím převrácením, s tím ztroskotáním. Ano, tím je charakterizováno v podstatě to, kdy ztroskotávám. To je ten jediný způsob, o čem se tam hovoří. Tady se říkalo: překonají ji tím, že ji bezmezně uskuteční a ovládnou, tu nekonečnou reflexi. Překonají ji tím, že ji bezmezně uskuteční. To samé moderna s tímhle problémem. Takže tohleto je vlastně jiná formulace podobného."

Hejdánek: "Pokoušeli jste se zjistit, jestli *grenzenlos* a *unendlich* je totéž?"

Jiný hlas: "Nevím. Takže je tu prostě pár těch formulací už týkajících se tohoto problému, ale bohužel jsou všechny právě spíš takového formálního rázu. Ještě k nějakému dalšímu přijdeme za chvíli.

Další věta je podle mého soudu přeložena úplně opačně, opačným významem. Problém samozřejmě jsou taky některá slova, ale i smysl věty je podle mě obrácen. Já bych to teda překládal takto: Jak je libovolné a násilné *Anhalten* – nebudu překládat, nevím..."

Hejdánek: "Držení."

Jiný hlas: "Držení reflexe – nebo: Jak je libovolné a násilné držení reflexe nepravdivé nebo nepravé, tak pravdivý je základ, z něhož je sama ovládána skrze to, co je existenci vstřícné."

Jiný hlas: "Tady je jediný rozdíl, a to teď, co říkáte: skrze to, co je existenci... já mám: skrze vstřícnost existenci. Ano, jsou dva rozdíly. Jednak skrze to, co vychází vstříc, nebo co je vstřícné existenci, to je první rozdíl. Druhý rozdíl je, že tam není, že to nepravdivé je... tam je čárka, je to odděleno, tam to není míněno, jako že to je nepravdivá reflexe."

Jiný hlas: "Právě tou čárkou to kazíš. Já jsem si to opravil tak, že jsem škrtnul tu čárku. Když se ta věta napíše: jako je nepravdivé libovolné a násilné držení reflexe, tak ten význam dává taky dobře. Ale když se to napíše s tou čárkou, tak je to nepravdivé ještě, že to jde nakonec za to třeba. Ale ta čárka měla znamenat, že to libovolné a násilné držení reflexe patří dohromady. Věřím, že to měla znamenat, nicméně co jediné podle českého pravopisu může znamenat, je, že říkáte: jako je, to je přisudek, a teď tam říkáte: nepravdivé libovolné a násilné držení reflexe. Můžete to na mě nechat do konce?"

Jiný hlas: "Jenom jsem chtěl říct, tam je: tak jako je nepravdivé, tak pravdivý je základ. Asi takhle, a tam je to vloženo: libovolné a násilné držení, jako to chcete vysvětlit, jak to je."

Jiný hlas: "Upozorňuju, že jste to řekl, že to prostě ne... Ale to nepochopení je až v té druhé části toho slovesa. Samozřejmě. Takže tam je vstřícnost existenci? No tak to není vstřícnost existenci, to, co je vstřícné existenci. Je z něhož je sama, ten základ, z něhož je sama ovládána skrze to, co je vstřícné existenci."

Jiný hlas: "A teď, už nebudete chtít říkat: co přichází existenci vstříc? To se pak s tím slovem shoduje, je to opravdu takové... Tak dobře, jenomže už se tam pak ztratí to substantivum. To bude jenom pořád to, co přichází, *entgegenkommendes* existenci. Tam je *ein entgegenkommendes*, nikoliv *das entgegenkommende*. Čili skrze něco, co existenci vychází vstříc."

Jiný hlas: "Správně. Čeština má radši vždycky nějaké substantivum. Skrze něco, co existenci vychází vstříc, ono to bylo i bez toho skrze. Ano, ovládána něčím. Nebo tím? Něčím, tam je *ein*. To je dokonce lepší, poněvadž je tam *ein*, takže tím by to setřelo. Něčím, co přichází existenci... co vychází. Něčím, co existenci vychází vstříc. No jo, ale to už je zavádějící, existenci přichází než vychází, protože to bylo *entgegenkommendes*. Vychází, ale to je jedno, je to totéž. Ale přichází může být, *kommendes*. Protože potom v druhém, že by někdy nějakým způsobem z něčeho vycházelo, nebylo řečeno. Když řeknete o

něčem, že odněkud vychází, tak si zase představujeteš něco, z čeho vychází. To může být zavádějící, proto říkám, že lepší přichází. No jo, ale když řeknete, že někdo přichází, tak se taky můžete ptát odkud. To je to samé. Víte, ale už to není takové zpředmětnělé, aspoň pro mě, jako když řeknu, že z něčeho vychází. Musím si hned představit něco jako předmět, třeba z baráku. No z podzemí třeba. To je, jako že vylezeš z baráku nebo z nory. Ale je to dobré.

A teď ten závěr té věty: něčím, co přichází existenci vstříc, v čemž jestli existenci teprve darována... Jestli je sama sobě jako... Jestli existenci teprve darována, takže se ne reflexe, ale takže se existence tím, že se zcela odevzdává, stává také pánem nekonečné reflexe. Stala pánem nekonečné reflexe, jasně. Ovšem ta nekonečná reflexe musí být předtím, než že se jí zcela odevzdává, aby bylo jasno, co je to toto jí. Nebo tím, že se nekonečné reflexi zcela odevzdává, stává se jejím pánem. Ten význam je tenhle. Přiznávám. Takže existence té nekonečné... Ne, stává se pánem. *Herr der unendlichen Reflexion* tam asi je. Se stává zcela... Jo, to patří k tomu, takže ta existence se stává pánem nekonečné reflexe. Rozumím. No jinak by to totiž ani vůbec srozumitelné nebylo."

Hejdánek: "Tedy dalo by se snad z toho říci, že cílem tady je existence a existence má, podobně jako u Jasperse ta interpretace básně, že se má zcela odevzdat té básni, tak tady se má zcela odevzdat tomu *Grund*u.", nechat se jím zcela ovládnout, a jenom když to učiní, tak se stane pánem nekonečné reflexe. A z hlediska té nekonečné reflexe, to je právě ten šifra. Tím, že v podstatě ta reflexe je něco, čím ta existence je nesena, přímo vláčena. A ta reflexe může tu existenci přivést do záhuby, k tomu nic. Ale tam, kde ta reflexe už nebude libovolná a násilná, svévolná, tak to je jediné tak, že narazí na něco, totiž na to, že ta existence už se nenechá tou reflexí zcela vléci, nýbrž že se odevzdá zcela něčemu jinému, totiž tomu *Grund*u, který ovšem bez té reflexe...